ĢENERĀLADVOKĀTES TAMARAS ČAPETAS [*TAMARA ĆAPETA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 6. februārī [1]

Apvienotās lietas C-71/23 P un C-82/23 P

Francijas Republika
pret
Eiropas Komisiju,
CWS Powder Coatings GmbH,
Billions Europe Ltd,
Cinkarna Metalurško-kemična Industrija Celje d.d. (Cinkarna Celje d.d.),
Evonik Operations GmbH,
Kronos Titan GmbH,
Precheza a.s.,
Tayca Corp.,
Tronox Pigments (Holland) BV,
Venator Germany GmbH,
Brillux GmbH & Co. KG,
Daw SE **(C-71/23 P)**
un
Eiropas Komisija
pret
CWS Powder Coatings GmbH,
Billions Europe Ltd,
Cinkarna Metalurško-kemična Industrija Celje d.d. (Cinkarna Celje d.d.),
Evonik Operations GmbH,
Kronos Titan GmbH,
Precheza a.s.,
Tayca Corp.,
Tronox Pigments (Holland) BV,
Venator Germany GmbH,
Brillux GmbH & Co. KG,

Daw SE **(C-82/23 P)**

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

Apelācija – Cilvēku veselības aizsardzība – Regula (EK) Nr. 1272/2008 – Vielu un maisījumu klasificēšana, marķēšana un iepakošana – Deleģētā regula (ES) 2020/217 – Titāna dioksīda klasificēšana par 2. kategorijas inhalatīvu kancerogēnu – Kritēriji vielas klasificēšanai par kancerogēnu – Pārbaudes tiesā intensitāte zinātniskos jautājumos – Jēdziens "raksturīgās īpašības"

I. Ievads

1. Tieslietām un zinātnei ir viena kopīga iezīme – visbiežāk tajās ir nenoteiktība [2].

2. Lai gan tiesneši ir pilnvaroti un apmācīti risināt juridiskas nenoteiktības jautājumus, viņi nav zinātnieki un tādēļ nav sagatavoti lemt par pretrunīgu vai vienkārši nepārliecinošu zinātnisku atzinumu izmantojamību.

3. Vairāki ES tiesību akti, tostarp Regula (EK) Nr. 1272/2008 [3], par kuru ir runa šajā lietā, pilnvaro ES aģentūras un Eiropas Komisiju pieņemt lēmumus, pamatojoties uz zinātniskiem novērtējumiem.

4. Kā tiesnešiem būtu jārīkojas, ja administratīvs lēmums, kas balstīts uz nepārliecinošiem zinātniskiem pierādījumiem, kļūst par juridiska strīda priekšmetu? Kā tiesneši var pārskatīt šādu lēmumu – kas ir viņu uzdevums tiesiskā valstī –, vienlaikus neiejaucoties novērtēšanas pilnvarās, kas piešķirtas administrācijai, lai lemtu par zinātniski nenoteiktiem gadījumiem? Šādi jautājumi ES tiesās rodas ne pirmo reizi.

5. Šajā lietā runa ir par spriedumu *CWS Powder Coatings* u.c./Komisija [4]. Ar šo spriedumu Vispārējā tiesa atcēla Komisijas lēmumu klasificēt titāna dioksīdu par iespējamu kancerogēnu cilvēkam.

6. Francijas valdība un Komisija šo spriedumu pārsūdzēja. Šo apelācijas sūdzību būtība ir saistīta ar diviem jautājumiem. Pirmkārt, vai Vispārējā tiesa nav pārkāpusi Komisijas lēmuma pieļaujamās pārskatīšanas tiesā robežas. Otrkārt, vai Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, ierobežojoši interpretējot *CLP* regulā ietverto jēdzienu "raksturīgās īpašības" [5].

2 Attiecībā uz zinātni skat., piemēram, Pouyat, R. V., *Science and environmental policy – making them compatible*, *BioScience*, *Vol*. 49(4), 1999, 281.–286. lpp., 282. lpp., kurā teikts, ka "zinātnes būtība ir tāda, ka tajā vienmēr būs nenoteiktība".

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2008. gada 16. decembris) par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakošanu un ar ko groza un atceļ Direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK un groza Regulu (EK) Nr. 1907/2006 (OV 2008, L 353, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "*CLP* regula").

4 Spriedums, 2022. gada 23. novembris, *CWS Powder Coatings* u.c./Komisija (T-279/20, T-283/20 un T-288/20, EU:T:2022:725; turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums").

5 Šā dokumenta sagatavošanas laikā jautājums par to, kā interpretēt jēdzienu "raksturīgās īpašības" *CLP* regulas izpratnē, šķiet, tiek izskatīts arī 2023. gada 24. martā celtajā prasībā lietā T-167/23, *LAT Nitrogen Piesteritz* un *Cornerstone*/*ECHA*, un 2024. gada 27. martā celtajā prasībā lietā T-169/24, *PMC Vlissingen Netherlands*/Komisija. Turklāt Vispārējā tiesa 2024. gada 27. novembra spriedumā *Evonik Operations*/Komisija (T-449/22, EU:T:2024:866, 118.–120. punkts) un 2024. gada 27. novembra spriedumā *BASF* u.c./Komisija (T-453/22, nav publicēts, EU:T:2024:867, 52.–54. punkts) atkārtoja pārsūdzētajā spriedumā sniegto interpretāciju. Līdz ar to Tiesas nolēmums sniegs norādījumus ne tikai šajā apelācijas procesā.

II. Tiesvedības priekšvēsture

A. Ievada piezīmes par klasifikācijas procedūru

7. *CLP* regulā ir izklāstīti noteikumi par ES tirgū laisto vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakošanu. Tās mērķis ir nodrošināt augstu cilvēku veselības un vides aizsardzības līmeni, kā arī vielu, maisījumu un izstrādājumu brīvu apriti [6].

8. Lai nodrošinātu šo mērķu sasniegšanu, *CLP* regulā ir noteikts, ka attiecībā uz dažiem apdraudējumiem, tostarp kancerogēniem, vielu un maisījumu klasifikācija un marķēšana ir jāsaskaņo ES līmenī [7]. Tādējādi tajā ir noteikta procedūra šādu vielu un maisījumu saskaņotas klasifikācijas un marķēšanas pieņemšanai (turpmāk tekstā – "klasifikācijas procedūra").

9. Īsāk sakot, šī procedūra paredz, ka priekšlikumu iesniedz dalībvalsts kompetentā iestāde vai vielas ražotājs, importētājs vai pakārtots lietotājs [8]. Pēc tam Eiropas Ķimikāliju aģentūras (turpmāk tekstā – "*ECHA*") Riska novērtēšanas komiteja (turpmāk tekstā – "RNK komiteja") 18 mēnešu laikā pēc priekšlikuma saņemšanas pieņem atzinumu par priekšlikumu, dodot attiecīgajām personām iespēju sniegt komentārus par šo atzinumu [9]. Pēc tam *ECHA* nosūta RNK atzinumu un visus saistītos komentārus Komisijai lēmuma pieņemšanai. Ja Komisija uzskata, ka attiecīgās vielas klasifikācijas un marķēšanas saskaņošana ir lietderīga, tā var grozīt *CLP* regulu, "[lai to pielāgotu] tehnikas un zinātnes attīstībai" [10]. Šī pielāgošana notiek regulas formā.

10. RNK izstrādā savu klasifikācijas priekšlikumu, pārbaudot ražotāju, importētāju un pakārtoto lietotāju identificēto informāciju par konkrētās vielas fizikālo, ar veselību vai vidi saistīto bīstamības veidu, ņemot vērā tās atbilstību, ticamību un zinātnisko pamatotību [11]. Pēc tam šo informāciju novērtē, piemērojot tai *CLP* regulā noteiktos klasificēšanas kritērijus [12].

11. Attiecīgie kritēriji vielas kancerogenitātes noteikšanai ir ietverti *CLP* regulas I pielikuma 3.6. iedaļā [13].

12. Tajā "kancerogenitāte" ir definēta kā "vēža inducēšanās vai vēža incidences paaugstināšanās, kas rodas pēc eksponētības vielai vai maisījumam. Par prezumētiem vai domājamiem cilvēka kancerogēniem uzskata arī vielas, kas inducējušas labdabīgus un ļaundabīgus audzējus pienācīgi veiktos eksperimentālos pētījumos ar dzīvniekiem, ja vien nav stingru pierādījumu, ka audzēju veidošanās mehānisms cilvēkam nav relevants" [14].

13. Vielas pieskaitīšana kancerogēniem ir process, kas ietver divus savstarpēji saistītus nolēmumus: pierādījumu stipruma novērtēšanu un visas citas attiecīgās informācijas apsvēršanu [15].

6 Skat. *CLP* regulas 1. apsvērumu un 1. panta 1. punktu.

7 Šajā ziņā skat. *CLP* regulas 8. apsvērumu.

8 Skat. *CLP* regulas 37. panta 2. un 3. punktu.

9 Skat *CLP* regulas 37. panta 4. punktu.

10 Skat. *CLP* regulas 53. panta 1. punktu un 77. apsvērumu.

11 Skat. *CLP* regulas 5. pantu.

12 Skat. *CLP* regulas 9. pantu.

13 Kā noteikts *CLP* regulas 36. panta 1. punkta c) apakšpunktā.

14 Skat. *CLP* regulas I pielikuma 3.6.1.1. punktu.

15 Skat. *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.2. punktu.

14. Pamatojoties uz to, kancerogēnus var klasificēt vienā no divām kategorijām, kā norādīts *CLP* regulas I pielikuma 3.6.1. tabulā.

3.6.1. *tabula*

Kancerogēnu bīstamības kategorijas

Kategorijas	Kritēriji
1. kategorija	Zināmi vai iespējami kancerogēni Vielu pieskaita 1. kategorijas kancerogēniem, pamatojoties uz epidemioloģiskiem datiem un/vai datiem, kas iegūti pētījumos ar dzīvniekiem. Vielu var iekļaut
1.A kategorija	1.A kategorijā, ja ir zināms par tās kancerogēno potenciālu attiecībā uz cilvēku (klasifikācijas pamatā lielākoties ir pētījumos ar cilvēkiem gūti dati), vai
1.B kategorija	1.B kategorijā, ja ir pieņēmumi par tās kancerogēno potenciālu attiecībā uz cilvēku (klasifikācijas pamatā lielākoties ir pētījumos ar dzīvniekiem gūti dati). Klasificēšana 1.A un 1.B kategorijā pamatojas uz pierādījumu spēku un citiem apsvērumiem (sk. 3.6.2.2. sadaļu). Šādus pierādījumus var iegūt: — no pētījumiem par cilvēkiem, kuru gaitā konstatē cēloņseku sakarību starp cilvēkiem, kas bijuši pakļauti vielas iedarbībai, un vēža veidošanos (zināmi kancerogēni attiecībā uz cilvēkiem); vai — eksperimentējot ar dzīvniekiem, ja ir pietiekami pierādījumi ([1]) par kancerogenitāti dzīvniekiem (pieņemtie kancerogēni attiecībā uz cilvēku). Papildus katrā gadījumā atsevišķi, pamatojoties uz zinātnisku slēdzienu, var pieņemt, ka viela ir kancerogēna cilvēkam, balstoties uz pētījumiem, kuros ir ierobežoti pierādījumi par kancerogenitāti cilvēkiem un ierobežoti pierādījumi par kancerogenitāti izmēģinājuma dzīvniekiem.
2. kategorija	Aizdomas par kancerogenitāti cilvēkiem Vielu pieskaita 2. kategorijai, balstoties uz pieredzi, kas ir gūta pētījumos ar cilvēkiem un/vai dzīvniekiem, bet kas nav pietiekama, lai vielu pieskaitītu 1.A vai 1.B kategorijai, pamatojoties uz pierādījumu spēku un papildu apsvērumiem (sk. 3.6.2.2. sadaļu). Šādus pierādījumus var iegūt vai nu no ierobežotiem ([1]) pierādījumiem par kancerogenitāti pētījumos par cilvēkiem, vai no ierobežotiem pierādījumiem par kancerogenitāti pētījumos ar dzīvniekiem.

([1]) Piezīme: sk. 3.6.2.2.4. punktu.

15. Titāna dioksīds – šajā lietā aplūkotā viela – tika klasificēts kā 2. kategorijas kancerogēns.

16. Iekļaušana šajā kategorijā notiek, ja ir tikai *aizdomas*, kas izriet no pētījumiem ar cilvēkiem un/vai dzīvniekiem, ka viela vai maisījums var izraisīt vēzi cilvēkiem, bet pierādījumi nav pietiekami pārliecinoši, lai šo vielu iekļautu 1. kategorijā. Turpretī, lai vielu iekļautu 1. kategorijā, ir vai nu *jāzina*, ka viela var izraisīt vēzi, pamatojoties uz pētījumos ar cilvēkiem iegūtiem pierādījumiem par cēloņsakarību starp šīs vielas iedarbību un vēža veidošanos (1.A kategorija), vai arī *jāpieņem*, ka attiecīgajai vielai ir kancerogēna iedarbība uz cilvēkiem, pamatojoties uz pētījumiem ar dzīvniekiem, kuros ir *pietiekami pierādījumi* par kancerogenitāti (1.B kategorija).

17. Neatkarīgi no tā, vai pierādījumiem, uz kuru pamata tiek noteikta klasifikācija, ir pietiekama vai tikai ierobežota vērtība, tiem jābūt iegūtiem "ticamos un pieņemamos pētījumos"[16]. Pirmais galvenais šo apelācijas sūdzību punkts ir saistīts ar jautājumu par to, vai pētījums, kas tika izmantots, lai izdarītu secinājumu par attiecīgās vielas – titāna dioksīda – kancerogenitāti, šajā klasifikācijas procesā tika pareizi atzīts par "ticamu".

[16] Skat. *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.1. punktu.

18. Izņemot pētījumus ar cilvēkiem un dzīvniekiem, lai noteiktu varbūtību, ka viela rada kancerogēnu bīstamību cilvēkiem, ir jāņem vērā citi faktori, kas izklāstīti *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.4.–3.6.2.2.6. punktā. Daži no uzskaitītajiem papildu faktoriem ir "kādā ceļā notikusi iedarbība"[17] un "iedarbības veids un tā būtiskums attiecībā uz cilvēku"[18].

19. Ja iegūtās zinātniskās informācijas nenoteiktības dēļ klasificēšanas kritērijus nevar piemērot tieši, *CLP* regulas 9. panta 3. punktā un *CLP* regulas I pielikuma 1.1.1.3. punktā ir prasīts veikt novērtēšanu, pamatojoties uz "pierādījumu daudzuma" pieeju. Šim novērtējumam ir nepieciešams ekspertu slēdziens, kurā "*visa pieejamā informācija*, kas attiecas uz bīstamības noteikšanu, [..] *tiek apsvērta kopīgi*"[19].

20. Minētajā procesā "pienācīgs svars piešķirams datu kvalitātei un konsekvencei. [..] Vienā novērtējumā pēc pierādījumu daudzuma apvieno kā pozitīvos, tā negatīvos rezultātus"[20].

21. Visbeidzot, saskaņā ar *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.1. punktu vielas klasificēšana kā kancerogēnas izmanto vielām, kurām "piemīt īpašības" izraisīt vēzi. Otrais galvenais strīdīgais jautājums šajās apelācijas sūdzībās ir saistīts ar šā jēdziena interpretāciju, proti, vielas "raksturīgo īpašību" jēdzienu, kuram *CLP* regulā nav definīcijas vai sīkāka skaidrojuma.

B. Klasifikācijas procedūra šajā lietā un tās ietekme

22. *Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail* (Pārtikas nekaitīguma, vides un darba aizsardzības aģentūra (*ANSES*), Francija; turpmāk tekstā – "Francijas kompetentā iestāde") 2016. gada maijā iesniedza *ECHA* dokumentāciju, kurā ierosināts titāna dioksīdu harmonizēti klasificēt un marķēt kā 1.B kategorijas inhalatīvu kancerogēnu (1.B kategorijas kancerogēns, H350i)[21].

23. Šajā lietā aplūkotā viela – titāna dioksīds – ir neorganiska ķīmiska viela ar molekulāro formulu TiO_2.

24. Tā EK numurs ir 236-675-5[22], un tas ir sastopams dažāda lieluma mikrodaļiņu un nanometrisku daļiņu veidā.

25. Ultravioleto staru absorbcijas īpašību dēļ titāna dioksīdu pulvera veidā izmanto dažādos izstrādājumos, galvenokārt kā pigmentu baltuma un necaurspīdīguma nodrošināšanai.

17 Skat. *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.6. punkta h) apakšpunktu.

18 Skat. *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.6. punkta k) apakšpunktu.

19 Mans izcēlums.

20 Skat. *CLP* regulas I pielikuma 1.1.1.3. punktu.

21 Šī dokumentācija tika iesniegta, pamatojoties uz *CLP* regulas 37. panta 1. punktu, kurā noteikts, ka "kompetentā iestāde var iesniegt Aģentūrai priekšlikumu vielu harmonizētai klasificēšanai un marķēšanai".

22 EK numurs ir unikāls ķīmisko vielu septiņciparu identifikators. Īss titāna dioksīda raksturojums, kas atrodams *ECHA* tīmekļa vietnē, ir pieejams šeit: https://echa.europa.eu/brief-profile/-/briefprofile/100.033.327.

26. Attiecīgi titāna dioksīds tiek izmantots krāsās, pārklājumu materiālos, lakās, plastmasas izstrādājumos, laminētā papīrā, kosmētikas līdzekļos (tostarp zobu pastās un saules aizsarglīdzekļos), zālēs un rotaļlietās [23].

27. Francijas kompetentā iestāde savu klasifikācijas priekšlikumu galvenokārt pamatoja ar četriem inhalācijas pētījumiem. Divos no šiem pētījumiem pēc titāna dioksīda iedarbības tika konstatēta audzēju attīstība (pētījumi *Lee* (1985) un *Heinrich* (1995)), bet divos citos pētījumos audzēju attīstība netika konstatēta (pētījumi *Muhle* (1989) un *Thyssen* (1978)) [24].

28. Pēc apspriešanās *ECHA* nodeva šo jautājumu izskatīšanai RNK komitejā. RNK komiteja 2017. gada 14. septembrī vienprātīgi pieņēma atzinumu par titāna dioksīda klasificēšanu kā 2. kategorijas inhalatīvu kancerogēnu (turpmāk tekstā – "RNK atzinums") [25].

29. Tādējādi izdarīto secinājumu pamatā ir pierādījumu daudzuma pieeja. Tajos ir divi atšķirīgi konstatējumi.

30. No vienas puses, RNK secināja, ka nav pietiekamu pierādījumu, kas balstīti uz pētījumiem ar cilvēkiem vai dzīvniekiem, lai pamatotu titāna dioksīda klasificēšanu par 1.A vai 1.B kategorijas kancerogēnu. Citiem vārdiem sakot, tā uzskatīja, ka nav pietiekamu pierādījumu, ka titāna dioksīda kancerogenitāte ir "zināma" vai "prezumēta".

31. No otras puses, RNK konstatēja, ka ir pietiekami pierādījumi, kas pamato vielas klasificēšanu par 2. kategorijas kancerogēnu, cita starpā pamatojoties uz 1) toksicitātes datiem, tostarp šo secinājumu 27. punktā minētajiem *Lee* un *Heinrich* pētījumiem [26]; 2) "darbības veidu" žurkām [27]; 3) pētījumiem par "starpsugu atšķirībām" [28]; 4) pierādījumiem kas gūti pētījumos ar citām slikti šķīstošām, zemas toksicitātes daļiņām [29]; 5) Starptautiskās Vēža izpētes aģentūras darba grupas secinājumiem, ka ir "pietiekami pierādījumi", ka titāna dioksīds ir kancerogēns izmēģinājuma dzīvniekiem [30]; un atbilstoši 6) cilvēku epidemioloģiskajiem datiem [31].

32. Pamatojoties uz RNK atzinumu, Komisija izstrādāja projektu regulai par harmonizētu klasifikāciju un marķēšanu, tostarp attiecībā uz titāna dioksīdu, un to iesniedza sabiedriskajai apspriešanai no 2019. gada 11. janvāra līdz 8. februārim.

[23] Lai gan iepriekš to izmantoja arī kā pārtikas krāsvielu, ar Komisijas Regulu (ES) 2022/63 (2022. gada 14. janvāris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1333/2008 II un III pielikumu groza attiecībā uz pārtikas piedevu titāna dioksīds (E 171) (OV 2022, L 11, 1. lpp.), tika atsaukta atļauja izmantot titāna dioksīdu kā pārtikas piedevu pēc tam, kad Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (turpmāk tekstā – "*EFSA*") pauda bažas, ka titāna dioksīda daļiņu lietošana pārtikā varētu bojāt DNS (t.i., ka tam piemīt "genotoksiskas" īpašības). Skat. arī *EFSA, Safety assessment of titanium dioxide (E171) as a food additive, EFSA Journal 2021*; Vol. 19(5), 6585.

[24] Tiesas sēdē Francijas valdība paskaidroja, ka tā pamatoja savu klasifikācijas priekšlikumu ar *Lee* pētījumu, jo uzskatīja, ka *Heinrich* pētījums nav pietiekami ticams. Savukārt RNK savu atzinumu pamatoja ar *Heinrich* pētījumu, uzskatot, ka šis pētījums ir ticams, bet *Lee* pētījums – mazāk ticams.

[25] *ECHA*, Riska novērtēšanas komitejas atzinums par priekšlikumu veikt harmonizētu klasificēšanu un marķēšanu ES līmenī (EK Nr. 236-675-5; CAS Nr. 13463-67-7), ziņojums Nr. CLH-O-0000001412-86-163/F, pieņemts 2017. gada 14. septembrī.

[26] Skat. RNK atzinumu, 10.–16. lpp.

[27] Skat. RNK atzinumu, 19.–20. lpp.

[28] Skat. RNK atzinumu, 20.–26. lpp. un 39. lpp.

[29] Skat. RNK atzinumu, 15. lpp. un 21.–25. lpp.

[30] Skat. RNK atzinumu, 27. lpp.

[31] Skat. RNK atzinumu, 27.–32. lpp.

33. 2020. gada 18. februārī tika publicēta Komisijas Deleģētā regula (ES) 2020/217 [32] (turpmāk tekstā – "apstrīdētā regula").

34. Ar apstrīdēto regulu ir izdarīti nepieciešamie grozījumi *CLP* regulā, lai atspoguļotu attiecīgo titāna dioksīda klasifikāciju [33]. VI pielikuma tabulā ar indeksa numuru 022-006-00-2 titāna dioksīds "tāda pulvera veidā, kas satur 1 % vai vairāk daļiņu ar aerodinamisko diametru ≤ 10 μm" ir harmonizēti klasificēts kā 2. kategorijas kancerogēns ar bīstamības apzīmējuma kodu "H351 (ieelpošana)" [34].

35. Apstrīdētās regulas 5. apsvērumā ir paskaidrots, ka "savā 2017. gada 14. septembra zinātniskajā atzinumā par vielu "titāna dioksīds" RNK ierosināja minēto vielu klasificēt par 2. kategorijas inhalatīvu kancerogēnu. Tā kā titāna dioksīda inducēta pulmonāla kancerogenitāte ir asociēta ar ieelpojamu titāna dioksīda daļiņu ieelpošanu, to aizturēšanu un vāju šķīdību plaušās, ir lietderīgi ierakstā par titāna dioksīdu definēt ieelpojamas titāna dioksīda daļiņas. Tiek pieņemts, ka novērotajai toksicitātei plaušās un vēlākajai audzēju attīstībai par cēloni ir uzkrājušās titāna dioksīda daļiņas, bet ne izšķīdusi viela. Lai izvairītos no vielas nebīstamo formu nepamatotas klasifikācijas, būtu jāiekļauj īpašas piezīmes attiecībā uz šo vielu un to saturošo maisījumu klasifikāciju un marķēšanu. Turklāt, izmantojot titāna dioksīdu saturošus maisījumus, var veidoties bīstami putekļi vai pilieni, tāpēc lietotāji ir jāinformē par to, kādi piesardzības pasākumi ir jāveic, lai samazinātu draudus cilvēka veselībai".

36. Apstrīdētajā regulā attiecībā uz klasifikāciju iekļauto piezīmju vidū ir W piezīme. Tajā ir paredzēts, ka ir

"[..] novērots, ka kancerogēniski bīstama šī viela ir tad, ja ieelpojami tās putekļi tiek ieelpoti tādā daudzumā, ka ievērojami vājāk darbojas parastie mehānismi, ar kuriem plaušas attīrās no daļiņām.

Šīs piezīmes mērķis ir aprakstīt konkrēto vielas toksiskumu; tā nav kritērijs klasificēšanai saskaņā ar šo regulu" [35].

37. Ņemot vērā izmaiņas, kas ieviestas ar apstrīdēto regulu, un saskaņā ar *CLP* regulas 4. panta 10. punktu titāna dioksīdu un titāna dioksīdu saturošus maisījumus "laiž tirgū tikai tad, ja tie atbilst šai regulai". Tas nozīmē, ka titāna dioksīdu saturošiem izstrādājumiem ir jāpievieno noteiktas brīdinājuma frāzes un marķējumi, kā arī vajadzības gadījumā jāpievieno drošības datu lapa [36].

38. Vielas klasificēšanai par kancerogēnu ir ietekme arī ārpus *CLP* regulā noteiktā regulējuma.

[32] Komisijas Deleģētā regula (2019. gada 4. oktobris), ar ko, to pielāgojot zinātnes un tehnikas attīstībai, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1272/2008 par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakošanu, kā arī minēto regulu labo (OV 2020, L 44, 1. lpp.; labojums OV 2021, L 214, 72. lpp.).

[33] Skat. pārsūdzēto spriedumu, 9.–13. punkts.

[34] Skat. apstrīdēto regulu, 11. lpp.

[35] Skat. apstrīdēto regulu, 8. lpp.

[36] Skat. pārsūdzētā sprieduma 9. punktu par piktogrammas "H 351" () izmantošanu, kā arī 12. punktu par marķējumu "EUH211: "Uzmanību! Izsmidzinot var veidoties bīstami ieelpojami pilieni. Ne smidzinājumu, ne miglu neieelpot." un "EUH212: "Uzmanību! Izmantojot var veidoties bīstami ieelpojami putekļi. Putekļus neieelpot."

39. Kā paskaidro prasītāji pirmajā instancē lietā T-279/20 un lietā T-288/20, šāda klasifikācija cita starpā ietver aizliegumu izmantot titāna dioksīdu kosmētikas līdzekļu un rotaļlietu ražošanā [37], šīs vielas klasificēšanu par bīstamiem atkritumiem un ar to saistīto pienākumu apieties ar tām [38], kā arī to, ka, iespējams, nebūs atļauts izmantot noteiktus marķējumus ar informāciju patērētājiem, piemēram, ES ekomarķējumu [39].

40. Tajā pašā laikā klasificēšana 2. kategorijā ne vienmēr nozīmē pilnīgu vielas lietošanas aizliegumu. Piemēram, gan Kosmētikas līdzekļu regulā, gan Rotaļlietu drošuma direktīvā ir paredzēta procedūra attiecībā uz tādas vielas atzīšanu par drošu lietošanai, kas saskaņā ar *CLP* regulu ir klasificēta kā kancerogēna, mutagēna vai reproduktīvai sistēmai toksiska [40]. Šīs procedūras attiecīgi tika izmantotas, lai pieņemtu regulu, ar ko atļauj turpināt titāna dioksīda izmantošanu kosmētikas līdzekļos [41], un lai ar ziņojumu apstiprinātu, ka titāna dioksīda izmantošana rotaļlietās nerada nekādu risku bērniem vai tas ir nenozīmīgs [42]. Šā dokumenta sagatavošanas laikā likumdevēji apspriež priekšlikumu regulai par rotaļlietu drošumu, kurā daži titāna dioksīda izmantošanas veidi tiktu atzīti par drošiem [43].

C. Pārsūdzētais spriedums

41. 2020. gada 12. un 13. maijā *CWS Powder Coatings GmbH* ((lietā T-279/20), *Billions Europe Ltd.*, *Cinkarna Metalurško-kemična Industrija Celje d.d.*, *Evonik Operations GmbH*, *Kronos Titan GmbH*, *Precheza a.s.*, *Tayca Corporation*, *Tronox Pigments (Holland) B.V.* un *Venator Germany GmbH* (lietā T-283/20), *Brillux GmbH & Co. KG* un *DAW SE* (lietā T-288/20), visi titāna dioksīda piegādātāji vai pakārtotie lietotāji ES tirgū (turpmāk tekstā – "prasītāji pirmajā instancē"), iesniedza prasības atcelt apstrīdēto regulu [44].

42. Vispārējā tiesa 2022. gada 23. novembrī pasludināja pārsūdzēto spriedumu, ar kuru tā atcēla apstrīdēto regulu divu pamatu dēļ: 1) RNK nav ņēmusi vērā iespējamās daļiņu blīvuma atšķirības vienā no pētījumiem (*Heinrich* pētījums), kas tika izmantots, lai pierādītu audzēju attīstību pēc titāna dioksīda iedarbības, un 2) nav pareizi interpretēts *CLP* regulā lietotais jēdziens "raksturīgās īpašības", lai secinātu, ka titāna dioksīda "raksturīgā īpašība" ir izraisīt vēzi.

37 Šajā ziņā skat. 15. panta 1. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1223/2009 (2009. gada 30. novembris) par kosmētikas līdzekļiem (OV 2009, L 342, 59. lpp.; turpmāk tekstā – "Kosmētikas līdzekļu regula") un 4. panta 1. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/48/EK (2009. gada 18. jūnijs) par rotaļlietu drošumu (OV 2009, L 170, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Rotaļlietu drošuma direktīva").

38 Šajā ziņā skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV 2008, L 312, 3. lpp.) 3. panta 2. punktu, III un VI nodaļu un III pielikuma H 7 kategoriju "Kancerogēns".

39 Šajā ziņā skat. 5. un 5.a) kritēriju Komisijas Lēmuma 2014/312/ES (2014. gada 28. maijs) par ekoloģiskajiem kritērijiem ES ekomarķējuma piešķiršanai iekšdarbiem un ārdarbiem paredzētajām krāsām un lakām (OV 2014, L 164, 45. lpp.) pielikumā.

40 Skat. attiecīgi Kosmētikas līdzekļu regulas 15. pantu un Rotaļlietu drošuma direktīvas 46. pantu.

41 Komisijas Regula (ES) 2021/850 (2021. gada 26. maijs), ar ko groza un labo II pielikumu un groza III, IV un VI pielikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 1223/2009 par kosmētikas līdzekļiem(OV 2021, L 188, 44. lpp.).

42 Skat. Veselības, vides un jaunā riska zinātniskā komitejas (*SCHEER*) atzinumu par titāna dioksīda drošumu rotaļlietās (2023. gada 12. oktobris).

43 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par rotaļlietu drošumu un ar ko atceļ Direktīvu 2009/48 (2023. gada 28. jūlijs) (COM(2023) 462 final). Skat. arī Padomes Ģenerālsekretariāta priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par rotaļlietu drošumu un ar ko atceļ Direktīvu 2009/48, ST 9740/1/24-REV-1, 18. lpp.

44 Ar 2022. gada 11. marta rīkojumu Vispārējās tiesas devītās palātas priekšsēdētājs apvienoja prasības lietās T-279/20, T-283/20 un T-288/20 tiesvedības mutvārdu daļai un galīgā nolēmuma pieņemšanai.

1. Pirmais atcelšanas pamats: titāna dioksīda daļiņu blīvums

43. Pirmais atcelšanas pamats būtībā bija saistīts ar to, ka RNK atzinumā nebija ņemta vērā iespējamā atšķirība starp titāna dioksīda mikrodaļiņu un nanoizmēra daļiņu blīvumu, aprēķinot titāna dioksīda daļiņu maksimālo panesamo inhalācijas devu žurkām [45].

44. Šis diskusijas elements izriet no RNK mēģinājuma atbildēt uz *Lee* pētījumā pausto kritiku, ka eksperimentālais iedarbības līmenis minētajā pētījumā "nepārprotami pārsniedza" maksimālo panesamo devu [46].

45. Ir svarīgi, lai iedarbība notiktu, pārsniedzot ķīmiskās vielas maksimālo panesamo devu, jo šādas devas ietekmē "var sekundāri attīstīties audzēji, kas nav saistīts ar pašas vielas potenciālu izraisīt audzējus mazāk toksiskās devās" [47]. Tādējādi, ja var secināt, ka pētījumā ir pārsniegta maksimālā panesamā deva, šis pētījums var nebūt ticams, lai secinātu, ka testētajai vielai piemīt kancerogēnas īpašības.

46. Lai novērtētu, vai *Heinrich* un *Lee* pētījumos tika pārsniegta maksimālā panesamā deva, RNK izmantoja *Morrow* pētījumos (divi pētījumi 1988. un 1992. gadā) ierosināto pārslogotības aprēķinu (turpmāk tekstā – "*Morrow* pārslogotības aprēķins") [48].

47. Lai gan nav vajadzības apspriest šīs analīzes detaļas, svarīgs ir RNK atzinumā konstatētais, ka *Lee* pētījumā iedarbības devas un līdz ar to arī plaušu pārslogojums bija pārmērīgs [49].

48. Tomēr attiecībā uz *Heinrich* pētījumu RNK atzinumā šāds secinājums nav izdarīts.

49. Vispārējā tiesa kritiski vērtēja apstrīdēto regulu un līdz ar to arī RNK atzinumu attiecībā uz to, ka RNK atzina *Heinrich* pētījumu par atbilstošu.

50. Pirmkārt, pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa konstatēja, ka *Heinrich* pētījums ir "izšķirošais pētījums" RNK atzinuma izpratnē. Tāpēc attiecīgā bīstamības klasifikācija tika "balstīta" uz šo pētījumu, un "citi pētījumi, tostarp *Lee* pētījums, tika ņemti vērā tikai papildus" [50].

51. Otrkārt, Vispārējā tiesa paskaidroja ka "nav strīda par to, ka *Heinrich* un *Lee* pētījumos nav norādīts testēto daļiņu blīvums" [51]. Šajos pētījumos ir norādītas tikai "dažas šo daļiņu īpašības, proti, *Lee* pētījumā – mikrometriska izmēra daļiņas un *Heinrich* pētījumā – nanometriska izmēra daļiņas un "P25" tipa daļiņas" [52].

45 Lai gan *CLP* regulā nav minēts jēdziens "maksimālā panesamā deva", *ECHA* Vadlīnijās par *CLP* kritēriju piemērošanu (Vadlīnijas regulai (EK) Nr. 1272/2008 par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakošanu (*CLP* regula), versija 5.0, 2017. gada jūlijs; turpmāk tekstā – "*CLP* vadlīnijas"), 385. lpp. maksimālā panesamā deva ir aprakstīta kā "vislielākā testējamās vielas deva biotestēšanas laikā, ko var prognozēt kā tādu, kuras ietekmē, ja vien tā nav kancerogēna, dzīvnieka normālais dzīves ilgums nemainīsies".

46 Skat. RNK atzinumu, 16. lpp.

47 Skat. *CLP* vadlīnijas, 385. lpp.

48 Šajā ziņā skat. pārsūdzētā sprieduma 52. punktu un RNK atzinuma 17. lpp. Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 86. punktā paskaidroja, ka "*Morrow* pārslogotības aprēķinā ieelpoto daļiņu daudzums un plaušu attīrīšanās no daļiņām mehānismu darbības vājināšanās ir sasaistīti ar tilpumu, ko aizņem daļiņas plaušu alveolārajos makrofāgos".

49 Pārsūdzētā sprieduma 90. punkts. Skatīt arī RNK atzinuma 39. lpp., kurā teikts, ka "RNK uzskata, ka šie iedarbības apstākļi nozīmē pārmērīgu iedarbību, kas padara *Lee* u.c. (1985) pētījuma rezultātus par nederīgiem klasifikācijas mērķiem".

50 Skat. pārsūdzēto spriedumu, 75.–78. punkts un 121. punkts.

51 Pārsūdzētais spriedums, 92. punkts.

52 Pārsūdzētais spriedums, 92. punkts.

52. Pārsūdzētajā spriedumā tika konstatēts, ka šīm "P25" daļiņām ir tendence aglomerēties [53], kā rezultātā daļiņu blīvums ir mazāks nekā RNK pieņemtais: "aglomerēšanās rada tukšas vietas, kas ir mazāk blīvas nekā materiāls" [54].

53. Treškārt, pārsūdzētajā spriedumā konstatēts, ka "izmantojot blīvuma vērtību, kas atbilst daļiņu blīvumam 4,3 g/cm^3 apmērā, un tātad blīvumu, kas vienmēr ir lielāks nekā titāna dioksīda nanometrisko daļiņu blīvums [..], RNK nav ņēmusi vērā visus būtiskos konkrētā gadījuma faktorus, proti, *Heinrich* pētījumā testēto daļiņu īpašības, it īpaši to nanometrisko izmēru un to tipu "P25", faktu, ka šīm daļiņām ir tendence aglomerēties, kā arī to, ka daļiņu aglomerātu blīvums ir mazāks nekā daļiņu blīvums, un tādējādi to, ka daļiņu aglomerāti aizņēma lielāku tilpumu plaušu alveolārajos makrofāgos" [55].

54. Vispārējā tiesa galu galā secināja, ka, "neņemot vērā šī sprieduma 100. punktā norādītos faktorus [daļiņu aglomerācija un attiecīgi mazāks blīvums], RNK nav ņēmusi vērā visus apstākļus, kas ir būtiski, lai aprēķinātu plaušu pārslogotību *Heinrich* pētījumā, izmantojot *Morrow* pārslogotības aprēķinu, un tātad tā ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā. Šī kļūda atņem jebkādu ticamību minētā aprēķina piemērošanas šim pētījumam rezultātam, un līdz ar to RNK [secinājumiem], saskaņā ar kuriem plaušu pārslogotība minētajā pētījumā bija pieņemama un minētā pētījuma rezultāti bija pietiekami ticami, atbilstoši un piemēroti, lai novērtētu titāna dioksīda kancerogēno potenciālu" [56].

55. Tā kā *Heinrich* pētījums nebija pietiekami ticams un akceptējams *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.1. punkta izpratnē, lai pamatotu apstrīdēto klasifikāciju un marķēšanu [57], un ņemot vērā tā "izšķirošo" nozīmi vērtējumā, Vispārējā tiesa secināja, ka šāda acīmredzama kļūda ir pamats apstrīdētās regulas atcelšanai [58].

2. Otrais atcelšanas pamats: jēdziena "raksturīgās īpašības" interpretācija

56. Otrais atcelšanas iemesls bija RNK apsvērums, ka titāna dioksīda "raksturīgā īpašība ir izraisīt vēzi" un tāpēc tas ir klasificējams kā kancerogēns.

57. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā uzskatīja, ka šis konstatējums ir acīmredzami kļūdains, jo tas esot balstīts uz nepareizu jēdziena "raksturīgās īpašības", kā tas minēts *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.1. punktā, interpretāciju [59].

58. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka jēdziens "raksturīgās īpašības", kas *CLP* regulā nav definēts, "ir jāinterpretē burtiskā nozīmē, proti, ka tas attiecas uz "vielas īpašībām, kas tai piemīt pašai par sevi"" [60].

53 Pārsūdzētais spriedums, 100. un 107. punkts.

54 Pārsūdzētais spriedums, 99. punkts.

55 Pārsūdzētais spriedums, 100. punkts.

56 Pārsūdzētais spriedums, 103. punkts.

57 Pārsūdzētais spriedums, 121. punkts.

58 Šajā ziņā skat. pārsūdzēto spriedumu, 121. un 122. punkts.

59 Pārsūdzētais spriedums, 160. punkts.

60 Pārsūdzētais spriedums, 138. punkts.

59. Šāda interpretācija atbilstu *CLP* regulas mērķim un uzdevumam, klasificēšanas kritērijiem, par kuriem panākta vienošanās saskaņā ar ķīmisko vielu klasificēšanas un marķēšanas globāli harmonizēto sistēmu (turpmāk tekstā – "GHS"), kā arī tam, ka harmonizētā klasificēšana un marķēšana attiecas uz *apdraudējuma* novērtēšanu, nevis uz *riska* novērtēšanu [61].

60. Pamatojoties uz šo definīciju, Vispārējā tiesa secināja, ka RNK atzinumā aprakstītais kancerogēnās iedarbības veids nenorāda uz titāna dioksīda daļiņu raksturīgo īpašību izraisīt vēzi [62].

61. Šajā ziņā tā atgādināja par RNK atzinumā norādīto, ka "novērotā toksiskuma cēlonis ir nevis titāna dioksīda daļiņu īpašības pašas par sevi, bet gan šo daļiņu nogulsnēšanās un aizturēšana plaušu alveolārajos makrofāgos pietiekamā daudzumā, kas izraisa to, ka ievērojami vājāk darbojas parastie mehānismi, ar kuriem plaušas attīrās no daļiņām" [63].

62. Tomēr tā paskaidroja, ka titāna dioksīda daļiņu uzkrāšanos plaušās pietiekamā daudzumā, lai būtiski traucētu to mehānismu darbību, ar kuriem plaušas attīrās no daļiņām, "nevar uzskatīt par tādu, kas ir pieskaitāma attiecīgo daļiņu raksturīgajām īpašībām" [64].

63. Tā vietā šis darbības veids būtu jāuzskata par "[apdraudējumu], kas neatbilst klasifikācijas kritērijam attiecībā uz kancerogenitātes bīstamību, kurš minēts [*CLP* regulas] I pielikuma 3.6.2.2.1. punktā, saskaņā ar kuru vielai jāpiemīt īpašībai izraisīt vēzi" [65].

64. Pamatojot šo interpretāciju, Vispārējā tiesa, pirmkārt, atsaucās uz W piezīmi, kurā, pēc tās apgalvotā, ir aprakstīta bīstamība, uz kuru neattiecas jēdziens "raksturīga īpašība" izraisīt vēzi [66], un, otrkārt, uz to, ka pašā RNK atzinumā tika uzskatīts, ka titāna dioksīda darbības veidu attiecībā uz kancerogenitāti žurkām nevar uzskatīt par "raksturīgo toksiskumu klasiskajā izpratnē" [67].

D. Par tiesvedību Tiesā

65. Ar apelācijas sūdzībām, kas iesniegtas 2023. gada 8. un 14. februārī, Francijas valdība un Komisija attiecīgi lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto spriedumu, noraidīt tajā izvirzītos būtiskos jautājumus, nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā izskatītu tos pamatus, kas vēl nav izvērtēti, un atlikt lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu.

66. Šādu rīcību atbalsta *ECHA*, kā arī Nīderlandes un Zviedrijas valdības.

67. Tiesas sēdē, kas notika 2024. gada 7. novembrī, Komisija, Francijas valdība, prasītāji pirmajā instancē lietā T-279/20 un lietā T-288/20, prasītāji pirmajā instancē lietā T-283/20 un *Conseil Européen de l'Industrie Chimique* (Eiropas Ķīmijas rūpniecības padome, *Cefic*) sniedza mutvārdu paskaidrojumus.

61 Pārsūdzētais spriedums, 139.–141. punkts.

62 Pārsūdzētais spriedums, 156.–160. punkts.

63 Pārsūdzētais spriedums, 156. punkts.

64 Pārsūdzētais spriedums, 158. punkts.

65 Pārsūdzētais spriedums, 159. punkts.

66 Pārsūdzētais spriedums, 159. punkts.

67 Pārsūdzētais spriedums, 154. punkts.

III. Juridiskā analīze

68. Šie secinājumi ir strukturēti šādi. Vispirms es aplūkošu divus galvenos apelācijas sūdzības pamatus, proti, ka Vispārējā tiesa esot pārsniegusi savas pārbaudes tiesā pilnvaras (A) un ka tā esot nepareizi interpretējusi jēdzienu "raksturīgās īpašības" (B), un ierosināšu Tiesai atzīt abus pamatus. Pēc tam es izskatīšu apelācijas pamatus, kas attiecas uz pierādījumu sagrozīšanu (C) un pamatojuma nenorādīšanu (D). Secinājumos es ierosināšu atcelt pārsūdzēto spriedumu un nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai pārējo pamatu izlemšanai (IV sadaļa).

A. Vispārējā tiesa esot pārsniegusi pārbaudes tiesā pilnvaras

69. Savos otrajos apelācijas pamatos Francijas valdība un Komisija apgalvo, ka Vispārējā tiesa saistībā ar šo secinājumu 43.–55. punktā minēto pirmo atcelšanas pamatu esot pārkāpusi pieļaujamās pārbaudes tiesā robežas.

70. Minētās lietas dalībnieki būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa neesot aprobežojusies ar acīmredzamu kļūdu vērtējumu un esot aizvietojusi RNK vērtējumu ar savu vērtējumu, kad tā *Morrow* pārslogotības aprēķina kontekstā kritizēja RNK par to, ka tā esot pieņēmusi mazāku blīvuma vērtību, nekā Vispārējā tiesa uzskatīja par piemērotu.

71. Šajā ziņā es piekrītu Francijas valdībai un Komisijai.

72. Divās judikatūras grupās Tiesa ir izstrādājusi pieeju, saskaņā ar kuru tās pārbaudes tiesā pilnvaras attiecas tikai uz to, lai noteiktu, vai administrācija ir pieļāvusi "acīmredzamu" kļūdu. Pirmā judikatūras grupa attiecas uz tiem gadījumiem, kad ES likumdevējs ir atstājis Komisijai rīcības brīvību izvēlēties kādu no iespējamiem regulējuma variantiem[68]. Šādā nozīmē rīcības brīvība nozīmē *tiesības izdarīt politisku izvēli*[69]. Rīcības brīvība nekad nav neierobežota; to nosaka konstitucionālie principi, pamattiesības un – administratīvā regulējuma gadījumā – piemērojamie tiesību akti. ES tiesu uzdevums ir pārbaudīt, vai tiek ievēroti noteikumi un principi, kas nosaka rīcības brīvību.

73. Otrā grupa, ko bieži dēvē arī par lietām saistībā ar rīcības brīvību, attiecas uz gadījumiem, kad administrācijas lēmums ir balstīts uz sarežģītiem zinātniskiem, ekonomiskiem vai tehniskiem vērtējumiem[70]. Es dodu priekšroku šādām lietām, kas saistītas ar *sarežģītu faktu izvērtēšanu*, nevis ar rīcības brīvību[71]. Lai gan sarežģītu faktu izvērtēšana nenozīmē politiskas izvēles izdarīšanu, dažos gadījumos tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru tiek veikts izvērtējums, piešķir administrācijai rīcības brīvību izvēlēties, kā reaģēt uz konstatētajiem faktiem.

68 Skat., piemēram, spriedumus, 2005. gada 12. jūlijs, *Alliance for Natural Health* u.c. (C-154/04 un C-155/04, EU:C:2005:449, 52. punkts); 2009. gada 7. jūlijs, *SS.P.C.M.* u.c. (C-558/07, EU:C:2009:430, 42. punkts); 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços* (C-77/09, EU:C:2010:803, 82. punkts), un 2018. gada 22. novembris, *Swedish Match* (C-151/17, EU:C:2018:938, 36. punkts).

69 Šajā ziņā skat. Mendes, J., *Bounded Discretion in EU Law*: *A Limited Judicial Paradigm in a Changing EU*, 80(3) *The Modern Law Review*, Vol. 80(3), 2017, 461. lpp., kurš rīcības brīvību raksturoja kā "tādu tiesību normu vai principu trūkumu, kas pēc interpretācijas varētu norādīt, kāds risinājums būtu jāpiemēro konkrētā gadījumā".

70 Skat., piemēram, spriedumus, 1991. gada 21. novembris, *Technische Universität München* (C-269/90, EU:C:1991:438, 14. punkts); 2011. gada 21. jūlijs, *Nickel Institute* (C-14/10, EU:C:2011:503, 60. punkts) (turpmāk tekstā – "spriedums *Nickel Institute*"); 2011. gada 21. jūlijs, *Etimine* (C-15/10, EU:C:2011:504, 60. punkts) (turpmāk tekstā – "spriedums *Etimine*"); 2017. gada 22. novembris, Komisija /*Bilbaína de Alquitranes* u.c. (C-691/15 P, EU:C:2017:882, 34. punkts); un 2023. gada 9. marts, *PlasticsEurope/ECHA* (C-119/21 P, EU:C:2023:180, 46. punkts).

71 Daži akadēmiķi šo atšķirību formulē, atsaucoties uz "kognitīvajiem" un "volitīvajiem" novērtējumiem; skat., piemēram, Nehl, H. P., *Judicial review of complex socio-economic, technical, and scientific assessments*, Mendes, J. (red.), *EU Executive Discretion and the Limits of Law*, Oxford University Press, Oksforda, 2019, 162. un 163. lpp.

74. Šī lieta pieder pie otrās spriedumu grupas.

75. Šajā tiesvedībā produkta klasifikācija saskaņā ar *CLP* regulu attiecas uz potenciālā apdraudējuma, ko viela var radīt cilvēka veselībai, identificēšanu un ziņošanu par to. Bīstamības klasifikācija ir tikai pirmā daļa lēmumu pieņemšanas procedūrā, kuras pamatā ir riska novērtējums [72].

76. Tomēr apdraudējuma novērtējums atšķiras no tam sekojošā riska novērtējuma un no lēmuma pieņemšanas, pamatojoties uz šo riska novērtējumu. Bīstamības klasifikācija ir atkarīga no pārbaudāmās vielas iespējamās ietekmes zinātniskā novērtējuma. Tomēr jautājums par to, vai ir jāveic konkrēti pasākumi, jo pastāv apdraudējums, un par gadījumiem, kad šādi pasākumi būtu jāveic, ir politisks lēmums, kas balstīts uz riska novērtējumu un tā līdzsvarošanu attiecībā pret citām iesaistītajām interesēm [73].

77. *CLP* regulā ES likumdevējs jau ir noteicis sekas, kas iestājas, kad Komisija konstatē bīstamību. Tādējādi likumdevējs ir nolēmis, ka, tiklīdz bīstamība ir konstatēta, sabiedrība par to ir jāinformē, darot šo informāciju pieejamu attiecīgajā *CLP* regulas pielikumā, un ka attiecīgā bīstamā viela ir attiecīgi jāmarķē un jāiepako.

78. Tādēļ, manuprāt, Komisija, pieņemot lēmumu par vielas harmonizētu klasificēšanu kā kaitīgu cilvēka veselībai, izmanto ļoti nelielu politisko rīcības brīvību [74]. Tādā gadījumā, kāds ir šajā lietā, Komisijai ir pienākums – un šajā ziņā tai nav izvēles tiesību – klasificēt vielu vai nu kā 1.A kategorijas kancerogēnu vai 1.B kategorijas kancerogēnu, ja ir pārliecinoši zinātniski pierādījumi, ka šī viela izraisa vēzi cilvēkiem vai dzīvniekiem [75], vai arī klasificēt šo vielu kā 2. kategorijas kancerogēnu, ja ir tikai ierobežoti un nepārliecinoši pētījumi, bet tie tomēr norāda uz iespējamu kancerogenitāti [76]. Un otrādi, ja neviens zinātnisks pētījums neļauj izdarīt secinājumus par vielas kancerogenitāti, Komisijai principā ir liegts klasificēt šo vielu kā kancerogēnu.

72 Saskaņā ar Komisijas paziņojumu par piesardzības principu (COM(2000) 1 galīgā redakcija, 2000. gada 2. februāris) 5.1.2. punktu riska novērtējums sastāv no četriem posmiem, proti, bīstamības identificēšana, bīstamības raksturojums, iedarbības novērtēšana un riska raksturojums. Minētā paziņojuma III pielikumā pirmie divi posmi ir aprakstīti šādi: "Bīstamības noteikšana" nozīmē atklāt bioloģiskos, ķīmiskos vai fiziskos ierosinātājus, kuri var izraisīt nelabvēlīgas sekas [..]. "Bīstamības raksturojums" nozīmē noteikt kvantitatīvā un/vai kvalitatīvā izteiksmē ar ierosinātājiem vai attiecīgo darbību saistīto nelabvēlīgo seku raksturu un smagumu. Šajā posmā ir jānosaka saikne starp bīstamās vielas daudzumu un iedarbību."

73 Skat., piemēram, Vos, E., *The European Court of Justice in the face of scientific uncertainty and complexity*, Dawson, M., De Witte, B. un Muir, E. (red.), *Judicial activism at the European Court of Justice* (Edward Elgar, 2013), 142.–166. lpp., kuri 164. un 165. lpp. norāda, ka "riska novērtējums nav neitrāls, bet ir sociāls konstrukts un tādējādi politisks akts". Šajā ziņā lēmums, kas pieņemts, piemērojot piesardzības principu, un lēmums, kas pieņemts, nepiemērojot šo principu attiecībā uz viena veida risku, var būtiski atšķirties pamatotu ierobežojumu ziņā, ko var noteikt pasākums.

74 Viens no *CLP* regulas pieņemšanas iemesliem patiešām bija regulēt bīstamības klasifikāciju. Saskaņā ar tās 1. panta 1. punkta a) apakšpunktu minētajā tiesību aktā ir harmonizēti vielu un maisījumu klasifikācijas kritēriji, kā arī noteikumi par to vielu un maisījumu marķēšanu un iepakošanu, kuri ir identificēti kā bīstami. Tādējādi bīstamības klasifikācijas kritēriji lielākoties ir paredzēti pašā tiesību aktā.

75 Skat. *CLP* regulas I pielikuma 3.6.1. tabulu, kas atveidota šo 14. secinājumu punktā.

76 Veicot šo otro izvēli, ES likumdevējs, visticamāk, vadījās pēc piesardzības principa. Tiesa jau ir apstiprinājusi, ka šis princips ir piemērojams ķīmisko vielu klasificēšanas jomā saskaņā ar *CLP* regulu; skat. spriedumu, 2022. gada 16. jūnijs, *SGL Carbon* u.c./Komisija (C-65/21 P un no C-73/21 P līdz C-75/21 P, EU:C:2022:470, 97. punkts). Vispārīgāk par piesardzības principu skat. Donati, A., *Le principe de précaution en droit de l'Union européenne*, 2021, Bruylant: Brisele, 2021, 49. un turpmākās lpp., un Goldner Lang, I., *Laws of Fear in the EU*: *The Precautionary Principle and Public Health Restrictions to Free Movement of Persons in the Time of COVID-19*, Vol. 14(1) *European Journal of Risk Regulation*, 2023, 141.–164. lpp.

79. Prasītāji pirmajā instancē apstrīdēja Komisijas veikto titāna dioksīda klasificēšanu par 2. kategorijas kancerogēnu, pamatojoties uz to, ka *Heinrich* pētījums nav ticams pierādījums šīs vielas kancerogenitātei. Tas ir tāpēc, ka *CLP* regulā ir noteikts, ka zinātniskajiem pierādījumiem, uz kuriem Komisija var balstīties, ir jābūt iegūtiem no "ticamiem" pētījumiem [77].

80. Šis ticamības novērtējums ir zinātniskā novērtējuma jautājums, kas tomēr būtiski ietekmē izskatāmo lietu, jo, kā jau paskaidroju, ja *Heinrich* pētījumu nevar uzskatīt par ticamu un ja nav citu ticamu pētījumu, uz kuriem balstīt lēmumu, Komisija principā nevar klasificēt titāna dioksīdu kā kancerogēnu.

81. Izskatāmajā lietā RNK vērtējumam par *Heinrich* pētījuma ticamību, ko apstiprināja Komisija, tādējādi var būt nozīmīga ietekme uz to prasītāju pirmajā instancē tiesībām un interesēm, kuri ir titāna dioksīda ražotāji vai pakārtotie lietotāji. Tādēļ Komisijas lēmums ir jāpārbauda tiesā.

82. Tomēr neatbildēts paliek jautājums par to, ko tieši ES tiesas var pārbaudīt.

83. Zinātniskā nenoteiktība nozīmē, ka pētījuma rezultātus var interpretēt dažādi. Tas ir līdzīgi kā juridisko noteikumu nenoteiktība, kas pastāv, ja vienu un to pašu noteikumu var uztvert dažādi.

84. Tiesiskās nenoteiktības gadījumos Līgumi piešķir Tiesai galīgā interpretatora lomu. Citiem vārdiem sakot, Tiesai ir jāizvēlas "pareizā" interpretācija. Zinātniskas nenoteiktības gadījumos, kas attiecas uz bīstamu vielu identificēšanu un klasificēšanu, *CLP* regulā galīgā interpretatora loma ir uzticēta Komisijai, kas pieņem lēmumu, pamatojoties uz RNK novērtējumu. Citiem vārdiem sakot, Komisija izvēlas "pareizo" zinātnisko datu interpretāciju.

85. Tādējādi Vispārējā tiesa nevar aizstāt Komisijas zinātnisko vērtējumu ar savu zinātnisko vērtējumu [78]. Šādi rīkojoties, tā iejauktos administrācijas kompetencē.

86. Iespējamais iemesls, kādēļ likumdevējs (vai Līgumi) nav piešķīris ES tiesām zinātnisko nenoteiktību galīgās interpretācijas pilnvaras, ir visdrīzāk ir tas, ka tiesu iestādēm nav vajadzīgo speciālo zināšanu, lai izprastu un izvēlētos starp atšķirīgām iespējamām zinātnisko rezultātu interpretācijām. Tiesas pārstāvji nav zinātnieki un nevar par tādiem kļūt [79].

87. Ko tad ES tiesas var pārbaudīt, lai noteiktu, vai Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā?

88. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā citētajā judikatūrā esot ievērojusi procesuālo pārbaudes standartu [80]. Šis standarts bieži tiek izteikts šādi: "Ja lietas dalībnieks atsaucas uz kompetentās iestādes, iespējams, pieļautu acīmredzamu kļūdu vērtējumā, Eiropas Savienības

77 Skat. *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.1. punktu.

78 Šajā nozīmē un *ex multis* skat. spriedumu *Nickel Institute*, 60. punkts un tajā minētā judikatūra, kurā Tiesa paskaidro, ka "šādā kontekstā [ES] tiesa ar savu vērtējumu par zinātniskiem un tehniskiem faktiem nevar aizstāt Savienības iestāžu, kurām vienīgajām EK līgumā ir uzticēts šis uzdevums, vērtējumu".

79 Šajā sakarā skat. Vos, E., šo secinājumu 73. zemsvītras piezīme, 164. lpp. (kurā pausta nostāja, ka "tiesnešiem ir jāpaliek tiesnešiem. Viņiem nevajadzētu kļūt par "amatierzinātniekiem"") un Jasanoff, S., *Judging Science*: *Issues, Assumptions, and Models*, *Report of the 1997 Forum for State Court Judges*: *Scientific Evidence in the Courts: Concepts & Controversies*, *Roscoe Pound Foundation*, 1997, 19. lpp. (paskaidrojot, ka "tiesnešiem ir jānoraida gan "tīrās zinātnes", gan "zinātnes atkritumu" mītiskās versijas. [..] Galvenokārt viņiem ir jāsaglabā pārliecība, ka tiesas nav forums, kurā galīgi atrisināt zinātniskus strīdus, bet gan kur katrā atsevišķā gadījumā ir jāīsteno taisnīgums, izmantojot visas pieejamās zinātniskās zināšanas, kas atbilst atbilstības un ticamības kritērijiem").

80 Pārsūdzētais spriedums, 42. punkts.

tiesai ir jāpārbauda, vai šī iestāde ir rūpīgi un objektīvi izvērtējusi visus būtiskos attiecīgā gadījuma faktus, ar kuriem šis vērtējums ir pamatots."[81] Šis vērtējums tiek saprasts kā rūpības pienākuma pārbaude, kas raksturīga tiesībām uz labu pārvaldību[82].

89. Lai spētu veikt šādu pārbaudi, ES tiesām, iespējams, nāksies pamatīgi iedziļināties zinātnes pasaulē. Tas varētu būt vajadzīgs, lai pilnībā izprastu lietas dalībnieku pretnostatītos argumentus un ļautu attiecīgajām tiesām noskaidrot, kuri zinātniskie fakti ir būtiski, kas savukārt ir priekšnoteikums, lai pārbaudītu, vai Komisija ir ņēmusi vērā "visus būtiskos faktus". Tomēr, apgūstot un izprotot daļu no zinātniskajām atziņām, kas attiecas uz konkrēto lietu, ES tiesas nekļūst par zinātnes ekspertiem. Patiešām, šīs tiesas nevar aizstāt ar savu izpratni Komisijas, neatkarīgi no tā, cik daudz zinātnisko atziņu par konkrēto lēmumu šīs tiesas ir apguvušas tiesvedības procesā. Tas ir juridiski svarīgi, jo tādējādi tiek nodrošināts Līgumos paredzētais institucionālais līdzsvars.

90. Veicot apelācijas funkciju pārbaudīt, vai Vispārējā tiesa patiešām ir aprobežojusies tikai ar procesuālo pārbaudi, Tiesa nevar pārliecināties par to, vai Vispārējā tiesa *vārdos* apgalvo, ka tā veic procesuālo pārbaudi. Drīzāk tai ir jāizvērtē, ko šī tiesa ir nolēmusi *pēc būtības*[83].

91. Citiem vārdiem sakot, Tiesai ir jāpārbauda, vai Vispārējā tiesa ir atcēlusi lēmumu tāpēc, ka tā ir secinājusi, ka Komisija *nav ņēmusi vērā* attiecīgos faktus, vai arī tāpēc, ka tā ir uzskatījusi, ka Komisija ir nepareizi *interpretējusi* šos faktus.

92. Izskatāmajā lietā Tiesai ir jāizšķiras starp divām iespējām. Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto regulu, jo Komisija, izdarot secinājumus par atbilstošu blīvuma vērtību *Morrow* pārslogotības aprēķinam, nav ņēmusi vērā titāna dioksīda nanodaļiņu aglomerācijas fenomenu. Šādā gadījumā Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu Komisijas lēmuma vērtējumā. Pakārtoti, Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto regulu, jo, neraugoties uz to, ka Komisija ir ņēmusi vērā visus attiecīgos zinātniskos datus, šī iestāde ir nonākusi pie nepareiza secinājuma.

93. Kā paskaidroja Francijas valdība, Vispārējai tiesai, lai nepārsniegtu procesuālās pārbaudes kontekstu, būtu vajadzējis tikai pārbaudīt, vai RNK i) apzinājās titāna dioksīda nanodaļiņu aglomerācijas iespējamību un ii) objektīvi pārbaudīja faktorus, kas nepieciešami, lai noteiktu, kāds, pēc tās domām, ir attiecīgais titāna dioksīda daļiņu blīvums konkrētajā vidē. Ja šie apstākļi ir konstatēti, pamatojoties uz tai iesniegtajiem lietas materiāliem, Vispārējā tiesa nevar atcelt Komisijas lēmumu, jo tajā ir pieļauta acīmredzama kļūda. Pat ja minētā tiesa nepiekristu Komisijas zinātniskajam secinājumam, tai tas tomēr ir jāņem vērā.

81 Skat. spriedumu *Bilbaina*, 35. punkts.

82 Skat. spriedumu *Bilbaína*, 35. punkts, jo īpaši atsaucoties uz spriedumu, 2017. gada 4. aprīlis, Ombuds*/Staelen* (C-337/15 P, EU:C:2017:256, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

83 Šajā ziņā *Leonelli* lieliskā judikatūras apskatā paskaidro, ka robeža starp procesuālo un materiālo pārbaudi var viegli izplūst, un parāda, kā izrādās, ka spriedumā *Bilbaína* veiktās pārbaudes procesuālais ietvars aizēno atšķirīgu zinātnisko metodoloģiju pieņemšanas materiālās sekas. Skat. Leonelli, G. C., *The fine line between procedural and substantive review in cases involving complex technical-scientific evaluations*: *Bilbaína*, *Common Market Law Review*, Vol. 55(4), 2018, 1230. lpp.

94. Kā Vispārējā tiesa pati apstiprināja pārsūdzētajā spriedumā, RNK atzinumā tika ņemts vērā aglomerācijas fenomens un tā iespējamā ietekme uz blīvuma vērtību, kas jāizmanto *Morrow* pārslogotības aprēķinā. Neraugoties uz šo vērtējumu, RNK tomēr secināja, ka būtu lietderīgi izmantot standarta blīvuma vērtību [84].

95. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa nepiekrita šim secinājumam. Tā paskaidroja, ka ņemt vērā titāna dioksīda daļiņu standarta blīvuma vērtību *Morrow* pārslogojuma aprēķina vajadzībām būtu nepareizi; attiecīgajos apstākļos būtu vajadzējis izmantot mazāku blīvuma vērtību.

96. Tādējādi Vispārējā tiesa apstrīdēja to, kā Komisija interpretēja attiecīgos faktus, atteicās ņemt vērā šo interpretāciju un Komisijas vērtējumu aizstāja ar savu vērtējumu.

97. Līdz ar to Vispārējā tiesa, neaprobežojoties tikai ar to spriešanu par to, vai administrācija ir apzinājusi un izvērtējusi visus aspektus, kas tai bija jāņem vērā saskaņā ar pašreizējām zinātnes atziņām, esot pārsniegusi savas pārbaudes tiesā pilnvaras.

98. No tā izriet, ka Vispārējā tiesa atcēla Komisijas lēmumu nevis tāpēc, ka šī iestāde nebija ņēmusi vērā visus būtiskos (zinātniskos) aspektus, bet gan tāpēc, ka tā nepiekrita tam, kā administrācija šos aspektus izvērtēja.

99. Manuprāt, apstrīdētās regulas atcelšana joprojām būtu iespējama, ja Komisijas izvēlētais risinājums būtu zinātniski neiespējams. Tomēr, saskaroties ar divām atšķirīgām, bet iespējamām zinātnisko datu interpretācijām, Vispārējai tiesai nebija jāizdara šāda izvēle, bet gan jāatbalsta Komisijas izvēle.

100. Neraugoties uz to, es saprotu argumentu, ko tiesas sēdē izvirzīja prasītāji pirmajā instancē, ka RNK atzinumā nav skaidri paskaidrots, kāpēc RNK izvēlējās standarta daļiņu blīvuma vērtību, lai gan bija informēta par aglomerācijas fenomenu. Komisija un *ECHA* atbildē paskaidroja, ka jautājums par standarta blīvuma vērtības izvēli tika izvirzīts tikai pēc RNK atzinuma pabeigšanas posma, tāpēc tas nav iekļauts atzinumā. Manuprāt, ja titāna dioksīda daļiņu standarta blīvumu ir kritērijs, kas RNK bija jāizvērtē pēc savas iniciatīvas, ņemot vērā pašreizējo zinātnes atziņu līmeni, tad šai iestādei savā ziņojumā bija jāpaskaidro iemesli, kas ir pamatā tās izvēlētajai atbilstošajai blīvuma vērtībai. Tomēr nepietiekams paskaidrojums ziņojumā pats par sevi nav iemesls, lai secinātu, ka RNK nav ņēmusi vērā visus attiecīgos faktus; tas ir elements, kas attiecas uz RNK atzinuma pamatojumu un līdz ar to arī uz apstrīdēto regulu.

101. Iepriekš minēto iemeslu dēļ es ierosinu Tiesai apmierināt Francijas valdības un Komisijas attiecīgos apelācijas sūdzību otros pamatus.

[84] Šajā ziņā skat. pārsūdzētā sprieduma 98. un 105. punktu un RNK atzinuma 8. lpp. (kurā uzsvērts, ka RNK bija zināms, ka "primārām daļiņām, [..] it īpaši nanometriska izmēra daļiņām ir tendence aglomerēties") un pārsūdzētā sprieduma 105. punktu un RNK atzinuma 17. lpp. (kurā uzsvērts, ka, pamatojoties uz tai iesniegtajiem pierādījumiem, RNK uzskatīja, ka, lai salīdzinātu *Heinrich* un *Lee* pētījumus, *Morrow* pārslogotības aprēķina vajadzībām tai būtu jāpiemēro titāna dioksīda daļiņu standarta daļiņu blīvums, lai veiktu *Morrow* pārslogotības aprēķinu). Skat. arī RNK atzinuma 12. lpp. par to daļiņu īpašībām, kuras tika pārbaudītas *Heinrich* pētījumā ("Lai radītu testa atmosfēru ar MMAD 0,8 μm (GSD 1,80), tika izmantots īpaši smalks TiO_2 (P25, *Degussa*, klasiskais nanoizmēra TiO_2 testa materiāls; šeit bez papildu tīrības raksturojuma noteikšanas) ar primāro daļiņu izmēru 15–40 nm un sastāvu, ko veido ~ 80 % anatāzes un ~ 20 % rutila).

B. Vispārējā tiesa esot nepareizi interpretējusi un piemērojusi jēdzienu "raksturīgās īpašības"

102. Ar ceturto pamatu lietā C-71/23 P un trešo pamatu lietā C-82/23 P Francijas valdība un Komisija attiecīgi apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka Komisija esot nepareizi piemērojusi jēdzienu "raksturīgā īpašība". Tā kā Vispārējā tiesa esot kļūdaini sapratusi jēdzienu "raksturīgā īpašība" *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.1. punkta izpratnē, šīs lietas dalībnieki būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini piemērojusi šo jēdzienu, atzīstot, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu, pieņemot lēmumu klasificēt titāna dioksīdu par 2. kategorijas kancerogēnu.

103. ES tiesību jēdzienu interpretācija ietilpst ES tiesu jurisdikcijā [85].

104. Šādā darbībā Tiesu neierobežo iestāžu līdzsvara princips, kas norobežo tās pilnvaras no ES administrācijas pilnvarām, kā tas ir zinātnes interpretācijas gadījumā.

105. Gluži pretēji, tiesību akti – šajā gadījumā *CLP* regula – paredz ierobežojumus administrācijai. Tādējādi tas pats konstitucionālais institucionālā līdzsvara princips, kas liek ievērot administrācijas veikto sarežģīto ekonomisko, zinātnisko un tehnisko aspektu novērtējumu, paredz, ka Tiesa var brīvi izmantot visas savas pilnvaras pārbaudīt administrācijas veikto tiesību interpretāciju [86].

106. Tāpēc Vispārējās tiesas kompetencē bija interpretēt jēdzienu "raksturīgā īpašība".

107. Izskatāmajā lietā apelācijas sūdzībā tiek apgalvots, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu šajā interpretācijā. Es piekrītu.

108. *CLP* regulas I pielikuma 3.6.2.2.1. punktā ir noteikts, ka "klasificēšanu [par kancerogēnām] izmanto vielām, kurām piemīt īpašības izraisīt vēzi".

85 Skat., piemēram, spriedumus, 1979. gada 13. februāris, *Hoffmann-La Roche*/Komisija (85/76, EU:C:1979:36, 89. punkts, par jēdziena "dominējošais stāvoklis" interpretāciju, kas izriet no LESD 102. panta); 1984. gada 14. novembris, *Intermills*/Komisija (323/82, EU:C:1984:345, 16. punkts un turpmākie punkti; par jēdziena "ieinteresētās puses" interpretāciju LESD 108. panta 2. punkta izpratnē); 1989. gada 13. decembris, *Brother International* (C-26/88, EU:C:1989:637, 11. punkts; par jēdziena "subsīdija", kā tas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 8. jūnija Regulas (ES) 2016/1037 par aizsardzību pret subsidētu importu no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, tagadējā 3. panta (OV 2016, L 176, 55. lpp.).

86 Vēl līdz 2024. gadam ASV tiesas izmantoja pavisam atšķirīgu pieeju nekā ES tiesas. Kopš ASV Augstākās tiesas lēmuma lietā *Chevron*/*Natural Resources Defense Council*, 467 U.S. 837 (1984), 843. lpp. (turpmāk tekstā – "spriedums *Chevron*"), tiesnesim bija jāpieņem administratīvās aģentūras interpretācija par neskaidru likumu, ja vien šī interpretācija bija "pieļaujama likuma interpretācija" (spriedums *Chevron*, 843. lpp.). Tomēr 2024. gada jūnijā ASV Augstākā tiesa atcēla *Chevron* pieeju, paskaidrojot, ka ASV Administratīvās procedūras likumā "ir ietverta tradicionālā tiesu funkcijas izpratne, saskaņā ar kuru tiesām ir jāpieņem neatkarīgs spriedums, nosakot tiesību aktu noteikumu nozīmi, tādējādi aģentūras ekspertu atzinumi var informēt tiesu, bet nav tai saistoši"; skat. ASV Augstākā tiesa (*Loper Bright Enterprises* u.c./*Raimondo*, *Secretary of Commerce* u.c., 603 U.S. (2024) 369, 16. un 35. lpp.

109. Jēdziens "raksturīgā īpašība" parādās arī vairākos citos *CLP* regulas noteikumos: tās 27. apsvērumā [87] un I pielikuma 3.4.2.2.2.2. [88], 4.1.1.1. [89] un 4.1.2.4. punktā. Tomēr *CLP* regulā šis jēdziens nav definēts, un nevienā no noteikumiem, kuros šis jēdziens ir minēts, tas nav sīkāk izklāstīts. Tādējādi ar formulējumu vien nepietiek, lai izprastu šā jēdziena paredzēto nozīmi.

110. Šādos apstākļos ir jāaplūko ne tikai vārdi, bet arī konteksts, kurā jēdziens "raksturīgās īpašības" tiek lietots, un tā tiesību akta mērķis, kura sastāvdaļa tas ir [90].

111. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā secināja, ka jēdziens "raksturīgās īpašības" ir jāinterpretē burtiskā nozīmē, kas, pēc tās domām, ir "vielas [īpašības], kas tai piemīt pašai par sevi" [91].

112. Līdztekus tam, ka Vispārējā tiesa nav paskaidrojusi, kāpēc tieši šāda definīcija atbilst šā izteiciena burtiskajai jēgai, ar šo priekšlikumu ir arī papildu problēmas [92].

113. Pirmkārt, kā apgalvo Komisija, šāda definīcija ir apļveida jeb tautoloģiska. Savā ziņā tas ir tuvu apgalvojumam, ka "raksturīgā īpašība" nozīmē raksturīgo īpašību.

114. No otras puses, kā paskaidro arī Francijas valdība, šāda definīcija nav pārāk skaidrojoša: var viegli piekrist, ka "raksturīgā īpašība" nozīmē "vielas īpašības, kas tai piemīt pašai par sevi". Tomēr, pamatojoties tikai uz Vispārējās tiesas definīciju, nav saprotams, kāpēc tā uzskatīja, ka uz *Heinrich* pētījumu nevar balstīties, lai noteiktu titāna dioksīdam piemītošās īpašības izraisīt vēzi.

115. Patiesi, Vispārējās tiesas pieļautā kļūda jēdziena "raksturīgās īpašības" interpretācijā nebūt neizriet no formulējuma, ko tā ir izmantojusi tā definīcijai – "vielas īpašības, kas tai piemīt pašas par sevi". Tiesas kļūda drīzāk izpaužas tajā, kā tā piemēroja šo interpretāciju.

116. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā izslēdz iespēju, ka kancerogenitāte, kas rodas, ieelpojot titāna dioksīdu pulvera veidā, varētu būt saistīta ar tam piemītošajām īpašībām. Tā nonāk pie šāda secinājuma, pamatojoties uz to, ka 1) minētā kancerogenitāte izpaužas tikai tad, ja tiek ieelpots noteikts šīs vielas daudzums, un 2) minētā kancerogenitāte rodas tikai no iekaisuma plaušās, ko izraisa titāna dioksīda daļiņu uzkrāšanās tajās. Minētā tiesa uzskata, ka tās ir īpašības, kas nav saistītas ar pašu vielu [93].

87 Minētajā apsvērumā ir aicināts izmantot alternatīvas metodes, nevis testus ar dzīvniekiem, lai cita starpā iegūtu informāciju par vielu un maisījumu raksturīgajām īpašībām.

88 Šis punkts atrodas *CLP* regulas I pielikuma iedaļā, kas attiecas uz bīstamību ādai. Attiecīgajā daļā ir noteikts, ka "tāpēc par cilvēkiem gūtie dati jāvērtē piesardzīgi, jo papildus pašas vielas raksturīgajām īpašībām nozīme ir tādiem faktoriem kā situācijai, kurā indivīdi ir pakļauti vielas iedarbībai, bioloģiskajai pieejamībai, individuālajai uzņēmībai un veiktajiem profilakses pasākumiem".

89 Minētie punkti ietilpst daļā, kas attiecas uz bīstamību ūdens videi. 4.1.1.1. punktā noteikts, ka "akūta toksicitāte ūdens videi ir vielai piemītoša īpašība radīt bojājumus ūdens organismam, ja tas tiek īslaicīgi ūdens vidē pakļauts vielas iedarbībai" un ka "hroniska toksicitāte ūdens videi ir vielas raksturīgā spēja radīt kaitīgu ietekmi uz ūdenī esošajiem organismiem iedarbības rezultātā, ko nosaka atbilstīgi organisma dzīves ciklam". 4.1.2.4. punktā noteikts, ka "vielu pieskaita hroniskas (ilgtermiņa) bīstamības kategorijai, ja tās īpašības raksturo vielu kā tādu, kas ātri nesadalās un/vai potenciāli veido biokoncentrātu kombinācijā ar akūtu toksicitāti".

90 Šajā nozīmē un *ex multis* skat. spriedumus, 1983. gada 17. novembris, *Merck* (292/82, EU:C:1983:335, 12. punkts), un 2005. gada 7. jūnijs, *VEMW* u.c. (C-17/03, EU:C:2005:362, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

91 Pārsūdzētais spriedums, 138. punkts.

92 Pat īsa izpēte internetā liecina, ka dažādās zinātnēs ir atšķirīgas interpretācijas par vielas raksturīgo īpašību. Turklāt šis jēdziens nav nekas vienkāršs filozofijā, tajā skaitā fizikas filozofijā. Šajā ziņā skat. *Intrinsic vs. Extrinsic Properties*, *Stanford Encyclopaedia of Philosophy*, pieejama vietnē: https://plato.stanford.edu/entries/intrinsic-extrinsic/.

93 Lai izskaidrotu atšķirību starp "piemītošām" [raksturīgām] un "ārējām" īpašībām, bieži tiek izmantots piemērs, kas raksturo atšķirību starp masu un svaru. Masa ir ķermenim piemītoša īpašība, savukārt tā svars ir atkarīgs no planētas, uz kuras atrodas ķermenis, gravitācijas, un tādējādi ir ārēja īpašība. Izskatāmajā lietā šķiet, ka Vispārējā tiesa ar formu (pulveris), daudzumu (satur 1 % vai vairāk daļiņu ar aerodinamisko diametru ≤ 10 μm), nešķīstamību un iedarbības veidu (ieelpošana), ar kuru titāna dioksīds izraisa vēzi, saprot šai vielai piemītošas īpašības, tātad, izmantojot manas analoģijas, tās "svaru", nevis "masu".

117. Man šķiet, ka šāda izpratne par jēdzienu " raksturīgās īpašības" ir pārāk šaura. Lai gan Vispārējā tiesa paskaidroja, ka tās interpretācija atbilst *CLP* regulas mērķiem un nolūkam, kā arī GHS kritērijiem [94], es sliecos piekrist apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentiem par pretējo.

118. Patiešām, manuprāt, ņemot vērā *CLP* regulas kontekstu un mērķi, jēdziens "raksturīgās īpašības" ir jāinterpretē plaši. Turpmāk es sniegšu argumentus, lai pamatotu šo nostāju, sākot ar *CLP* regulas mērķi un iekšējo struktūru un turpinot ar tās ārējo kontekstu.

CLP regulas mērķis

119. Pirmkārt, *CLP* regulas mērķis ir "nodrošināt augstu cilvēku veselības un vides aizsardzības līmeni" [95]. Šo mērķi paredzēts sasniegt, "harmonizējot vielu un maisījumu klasifikācijas kritērijus" un, pamatojoties uz šiem kritērijiem, identificējot bīstamās vielas un maisījumus un informējot par tiem sabiedrību, izveidojot par bīstamām uzskatīto vielu un maisījumu sarakstu [96]. Tāpēc vielu, kurām piemīt īpašība izraisīt vēzi, identificēšanas un iekļaušanas sarakstā procesa mērķis ir nodrošināt augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni.

120. *CLP* regulas mērķis ir identificēt un klasificēt katru ķīmisko vielu vai maisījumu, par kuru ir zināms, tiek pieņemts vai ir aizdomas, ka šī viela vai maisījums ir bīstams cilvēka veselībai. Vielas un maisījumi, uz kuriem tas neattiecas, piemēram, radioaktīvās vielas, ir skaidri izslēgtas no tās piemērošanas jomas [97].

121. Tādējādi šķiet skaidrs, ka, ja vien nav noteikts citādi, jēdzienam "raksturīgās īpašības" ir jāietver arī apdraudējumi, ko rada vielas īpašā forma, fizikālais stāvoklis, īpašības vai lietošanas veids, un to nevar attiecināt tikai uz šīs vielas ķīmisko sastāvu.

122. Šajā ziņā tas, ka ir pierādīts, ka tikai noteikts vielas daudzums var izraisīt vēzi tikai noteiktos apstākļos, nenozīmē, ka šai vielai nepiemīt "raksturīgā īpašība" būt kancerogēnai [98]. Neidentificējot un neuzskaitot kaitējumu, kas rodas tikai no noteikta vielas daudzuma ieelpošanas, tiktu apdraudēts mērķis nodrošināt augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni.

123. Tāpat vielas neiekļaušana kancerogēno vielu sarakstā tāpēc, ka zinātniskais pētījums, kurā pierādīta tās kaitīgā ietekme, varētu tikt interpretēts tā, it kā šo ietekmi būtu izraisījis iekaisums, kas radies no šīs vielas daļiņu uzkrāšanās plaušās, nevis no šīs vielas tiešas ietekmes uz šūnām, būtu pretrunā mērķim nodrošināt augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni [99].

94 Skat. pārsūdzēto spriedumu, 139. un 140. punkts.

95 Skat. *CLP* regulas 1. panta 1. punktu.

96 Skat. *CLP* regulas 1. panta 1. punkta a), d) un e) apakšpunktu.

97 Šajā ziņā skat. *CLP* regulas 1. panta 2. punktu.

98 Kā paskaidro arī Zviedrijas valdība, "raksturīgā īpašība" nodarīt kaitējumu ir cieši saistīta ar devu, tāpēc eksperimentālie pētījumi ar dzīvniekiem tiek veidoti tā, ka izmēģinājumu dzīvniekiem tiek dotas dažādas vielas devas. Tas, ka negatīva ietekme var izpausties, lietojot lielākas vielas devas, bet ne, piemēram, lietojot mazākas devas, neizslēdz iespēju uzskatīt, ka negatīvo ietekmi izraisa vielas "raksturīga īpašība".

99 Tiesas sēdē *Cefic* norādīja, ka arī citas vielas ar līdzīgām īpašībām (piemēram, maza šķīstamība) var izraisīt vēzi līdzīgā veidā (piemēram, ieelpojot lielu daudzumu). Tas pierādītu, ka vēzi neizraisa testējamajai vielai piemītoša īpašība, bet drīzāk tas ir sekundārs iekaisuma efekts, ko izraisa liela daļiņu daudzuma uzkrāšanās, piemēram, plaušās. Tomēr, pat ja, kā apgalvo Francijas valdība, ir taisnība, ka RNK atzinumā nav norādīts, vai kancerogēno iedarbību izraisa tikai iekaisums, ko izraisa daļiņu uzkrāšanās plaušās vai titāna dioksīda spēja izraisīt oksidatīvo stresu, kas var izraisīt genotoksicitāti, vai arī ir iesaistīti abi mehānismi, neviena no šīm iespējām neliedz secināt, ka titāna dioksīdam piemītošās īpašības var izraisīt vēža veidošanos.

124. Kā *ECHA* paskaidroja tiesas sēdē, ja tiek veikts eksperimentāls pētījums ar konkrētu vielu un tiek novērota kaitīga ietekme, ar to vien pietiek, lai noteiktu saikni starp šo vielu un sekām, un, tādēļ, ņemot vērā pierādījumu nozīmīguma pieeju, var secināt, ka šī konkrētā viela ir potenciāli bīstama.

125. Ja jēdzienu "raksturīgās īpašības" attiecinātu tikai uz vielas ķīmisko sastāvu, neņemot vērā citas tās īpašības, piemēram, tās slikto šķīdību, vai uzstājot, ka šai vielai "kā tādai" jebkurā tās formā un neatkarīgi no mijiedarbības veida ar cilvēka organismu ir jābūt spējīgai izraisīt vēzi, tad *CLP* regulā noteiktās sistēmas darbības jomā netiktu iekļauti vairāki svarīgi rādītāji, kas attiecas uz šīs vielas iespējamo bīstamību. Tas atkal būtu pretrunā regulas mērķim nodrošināt augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni.

CLP regulas iekšējā struktūra

126. Papildu argumentus par labu jēdziena "raksturīga īpašība" plašai interpretācijai var balstīt uz *CLP* regulas iekšējo konsekvenci kopumā.

127. Tādējādi, kā pareizi norāda Zviedrijas valdība un Komisija, nosakot vielas bīstamās īpašības, piemēram, tās kancerogenitāti, *CLP* regulas 5. panta 1. punktā, 6. panta 1. punktā, 8. panta 6. punktā un 9. panta 5. punktā, kas ir daļa no II sadaļas ("Bīstamības klasifikācija") un šajā regulā noteiktās pašklasifikācijas sistēmas, ir atsauce uz vielas "veidu vai agregātstāvokli". Pretēji Vispārējās tiesas nostājai pārsūdzētajā spriedumā [100] šie noteikumi esot piemērojami *mutatis mutandis*, ja Komisija pieņem harmonizētu vielas klasifikāciju saskaņā ar *CLP* regulas V sadaļu [101].

128. Tāpat šajā regulā ir noteiktas dažādas bīstamības klases atkarībā no iedarbības veida. Tas attiecas, piemēram, uz I pielikuma 3.1. iedaļas bīstamības klasi "akūta toksicitāte", kas ir iedalīta akūtā perorālā toksicitātē, akūtā dermālajā toksicitātē un akūtā ieelpas toksicitātē (skatīt 3.1.1.2. punktu). Savukārt I pielikuma 3.1.2.1. punktā toksiskums ieelpojot ir iedalīts gāzēs, tvaikos, putekļos un miglās, tādējādi skaidri nodalot vielas fizikālo stāvokli.

129. Visbeidzot, apstiprinājumu šā jēdziena plašam skaidrojumam var atrast *CLP* regulas formulējumā – daļā, kas veltīta vides bīstamībām. Piemēram, minētās regulas I pielikuma 4.1.2.4. punktā kā īpašības, kas ir būtiskas, lai vielu klasificētu par bīstamu videi, vielu raksturo "kā tādu, kas ātri nesadalās un/vai potenciāli veido biokoncentrātu kombinācijā ar akūtu toksicitāti" [102].

130. Tādējādi vienīgais *CLP* regulas iekšējai struktūrai atbilstošais jēdziena "raksturīgās īpašības" skaidrojums ir tāds, kas neattiecas tikai uz vielas ķīmisko sastāvu.

CLP regulas ārējais konteksts

131. To pašu secinājumu par to, ka jēdziens "raksturīgās īpašības" ir jāinterpretē plaši, var izdarīt, izvērtējot šā jēdziena lietojumu GHS.

[100] Skat. pārsūdzēto spriedumu, 165. un 166. punkts.

[101] Piemēram, kā noteikts *CLP* regulas 4. panta 3. punktā, ja attiecīgajai vielai jau nav ieraksta, klasificēšana notiek saskaņā ar *CLP* regulas II sadaļas noteikumiem.

[102] Skat. šo secinājumu 89. zemsvītras piezīmi.

132. Šajā ziņā es ievēroju, ka *CLP* regula cenšas saglabāt konsekvenci starp jēdzieniem, kas ANO līmenī izmantoti GHS un ES līmenī – *CLP* regulā [103].

133. Gadījumos, kad GHS parādās jēdziens "raksturīgās īpašības", tas nav aprakstīts ierobežoti: GHS atsaucas uz raksturīgo īpašību jēdzienu kā uz vielas "spēju traucēt normālus bioloģiskos procesus" [104].

134. Līdz ar to Vispārējās tiesas ierobežojošā interpretācija nepareizi atdalītu *CLP* regulu no GHS un piešķirtu šim jēdzienam tikai Eiropas Savienībai atbilstošu nozīmi, kas ir pretrunā mērķim, ko ES likumdevējs ir noteicis minētajā regulā.

135. Visbeidzot, iepriekš ierosinātais plašais skaidrojums atbilst arī *REACH* regulai [105].

136. Šajā ziņā es ievēroju, ka *CLP* regulas 12. apsvērumā ir īpaši paskaidrots, ka tās terminiem un definīcijām ir jāatbilst *REACH* regulas terminiem un definīcijām.

137. Pēdējā minētajā tiesību aktā, kas paredz ķīmisko vielu reģistrāciju, novērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu, "viela" var tikt definēta saistībā ar tās ķīmisko sastāvu [106], bet tajā ir arī noteiktas konkrētas īpašības, kas nepieciešamas attiecīgās vielas identificēšanai. Šīs īpašības ietver daļiņu lielumu, formu un citus morfoloģiskos parametrus [107].

138. No tā izriet, ka konteksta apsvērumu dēļ, kas saistīti ar *CLP* regulas ārējo konsekvenci, jēdzienu "raksturīgās īpašības" nevar ierobežoti attiecināt tikai uz ķīmisko sastāvu.

Starpsecinājumi

139. Visu iepriekš minēto iemeslu dēļ Vispārējā tiesa pieļāva kļūdu, šauri interpretējot jēdzienu "raksturīgās īpašības".

103 Skat. *CLP* regulas 12. apsvērumu, kurā paskaidrots, ka "terminiem un definīcijām šajā regulā būtu jāatbilst tām, kas [..] saskaņā ar GHS precizētas ANO līmenī, lai, ieviešot Kopienā ar ķīmiskām vielām saistītus tiesību aktus, nodrošinātu maksimālu viendabīgumu pasaules mēroga tirdzniecības kontekstā".

104 Skat. GHS 1.1.2.6.2.1. punktu. Skat. arī 4.1.1.1. punktu un jēdziena "hroniska toksicitāte ūdens videi" definīciju GHS: "vielas raksturīgā spēja radīt kaitīgu ietekmi uz ūdenī esošajiem organismiem iedarbības rezultātā, ko nosaka atbilstīgi organisma dzīves ciklam". Turklāt GHS 3.6.2.2. punktu, kurā paskaidrots, ka "klasificēšana par kancerogēnu notiek, pamatojoties uz pierādījumiem, kas gūti, izmantojot ticamas un pieņemamas metodes, un to paredzēts izmantot vielām, kurām piemīt raksturīgā īpašība izraisīt šādu toksisku iedarbību". Visbeidzot, skat. GHS 1.1.1.6. punkta 1. zemsvītras piezīmi, kurā paskaidrots, ka "dažos gadījumos ir jāņem vērā arī bīstamība, ko rada citas īpašības, piemēram, vielas vai maisījuma fizikālais stāvoklis [..] vai vielu īpašības, kas rodas noteiktu ķīmisku reakciju rezultātā".

105 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķimikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV 2006, L 396, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "*REACH* regula").

106 Skat. *REACH* regulas 3. panta 1. punktu, kurā "viela" ir definēta kā "kāds ķīmisks elements un tā dabiski vai ražošanas procesā iegūti savienojumi, arī tās stabilizācijai un tīrības pakāpes nodrošināšanai vajadzīgās piedevas, kā arī izmantotajos procesos radušies piejaukumi, kas nav šķīdinātāji – ko var atdalīt, neietekmējot vielas stabilitāti un nemainot tās sastāvu".

107 Skat., piemēram, *REACH* regulas VI pielikuma 2.4. iedaļu. Skat. arī Komisijas Regula (ES) 2018/1881 (2018. gada 3. decembris), ar ko, lai būtu ņemtas vērā vielu nanoformas, attiecībā uz I, III, VI, VII, VIII, IX, X, XI un XII pielikumu groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*) (OV 2018, L 308, 1. lpp.), 8. apsvērumu, kurā paskaidrots, ka "nanoformām specifiska minimālā raksturotājinformācija būtu jāsniedz vielas identifikācijas informācijā pie informācijas par sastāvu. Nanoformas toksiskumu vai ekotoksiskumu, ekspozīciju un izturēšanos vidē var ietekmēt tās daļiņu lielums, forma un virsmas īpašības".

140. Pretēji Vispārējās tiesas secinājumam attiecībā uz titāna dioksīda bīstamības klasifikāciju nav nozīmes, ka RNK atzinumā nav konstatēts toksiskums, pamatojoties uz šīs vielas īpašībām "pašām par sevi" [108].

141. Kā jau paskaidroju, svarīgi ir tas, ka, pamatojoties uz titāna dioksīda formu, lielumu un slikto šķīdību, RNK atzinumā ir konstatēts – un Komisija tam piekrita –, ka, ieelpojot noteiktu daudzumu, toksikoloģiskā ietekme var izpausties plaušās, izraisot audzēju attīstību.

142. Ņemot vērā, ka, pareizi interpretējot, šie elementi ietilpst plaši interpretētā jēdziena "viela, kurai piemīt īpašība izraisīt vēzi" darbības jomā, Komisija nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu, ievērojot RNK atzinumu un pieņemot apstrīdēto regulu.

143. No Tiesas spriedumiem *Nickel Institute* un *Etimine*. nevar izdarīt citus secinājumus. Attiecībā uz *Nickel Institute* Vispārējā tiesa esot izdarījusi secinājumus no minētā sprieduma, neņemot vērā kontekstu, kādā attiecīgais apgalvojums tika izteikts [109]. Tomēr, kā norāda Francijas valdība, šajā spriedumā Tiesa nav noteikusi, ka ar vielas raksturīgajām īpašībām saistītās bīstamības novērtējumam obligāti jābūt neatkarīgam no vielas iedarbības līmeņa vai tās iedarbības veida. Tā vietā Tiesa nolēma, ka vielas bīstamības izvērtēšana "*var* tikt īstenota neatkarīgi no vielas izmantošanas vietas" [110], pat ja izvērtēšana tiek veikta tikai laboratorijas apstākļos.

144. Līdzīgi arī spriedumā lietā *Etimine*, kas tika apspriests tiesas sēdē, Tiesa neizslēdza iespēju, ka bīstamības novērtēšanas nolūkā vielas raksturīgās īpašības var noteikt, pamatojoties uz pētījumiem, kas balstīti uz tās iekšķīgu lietošanu dzīvniekiem [111], lai gan tika apgalvots, ka parasti šīs vielas iedarbības nosacījumi ir ieelpojot vai caur ādu [112].

145. Visbeidzot, manis ierosinātos secinājumus neietekmē RNK atzinums, kurā paskaidrots, ka titāna dioksīdam nav raksturīgas īpašības izraisīt vēzi šā termina "klasiskajā izpratnē". Papildus tam, ka nav skaidrs, ko RNK saprot ar raksturīgo toksiskumu šajā izpratnē, minētā komiteja tomēr secināja, ka *Heinrich* pētījumā tika pierādītas titāna dioksīda raksturīgās īpašības izraisīt vēzi.

146. Visbeidzot, es ierosinu Tiesai arī apmierināt Francijas valdības ceturto pamatu lietā C-71/23 P un Komisijas trešo pamatu lietā C-82/23 P, kā arī noraidīt šo prasības daļu pirmajā instancē.

108 Šajā nozīmē skat. pārsūdzētā sprieduma 156. punktu.

109 Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 39. punktā atsaucas uz sprieduma *Nickel Institute* 82. punktu, lai norādītu, ka ar vielas raksturīgajām īpašībām saistīto bīstamību novērtējums nedrīkst aprobežoties ar konkrētiem tās lietošanas apstākļiem. 82. punkts spriedumā *Nickel Institute* pilnībā ir formulēts šādi: "Tādējādi apdraudējumu, kas saistīti ar vielu raksturīgajām īpašībām, izvērtēšana nav jāierobežo ar apsvērumiem par specifisku izmantošanu, kā tas ir risku izvērtēšanas gadījumā, un tā var tikt īstenota neatkarīgi no vielas izmantošanas vietas (laboratorijā vai ārpus tās), veida, kādā ar to varētu notikt kontakts, un no iespējamās pakļaušanas vielas iedarbībai pakāpes."

110 Skat. spriedumu *Nickel Institute*, 82. punkts, mans izcēlums.

111 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Etimine*, 75. punkts, kurā teikts šādi: "Tādējādi apdraudējumu, kas saistīti ar vielu raksturīgajām īpašībām, izvērtēšana nav jāierobežo ar apsvērumiem par specifisku izmantošanu, kā tas ir risku izvērtēšanas gadījumā, un tā var tikt īstenota neatkarīgi no vielas izmantošanas vietas, veida, kādā ar to varētu notikt kontakts (norijot, ieelpojot vai uzņemot caur ādu), un no iespējamās pakļaušanas vielas iedarbībai pakāpes."

112 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Etimine*, 70. punkts.

C. Vispārējā tiesa nevis esot sagrozījusi tai iesniegtos pierādījumus, bet gan neesot ņēmusi vērā CLP regulā noteiktos principus

147. Francijas valdības pirmā pamata pirmajā daļā lietā C-71/23 P un Komisijas pirmajā pamatā lietā C-82/23 P esot norādīts, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi pierādījumus. Pirmkārt, gan Francijas valdība, gan Komisija apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi tai iesniegtos pierādījumus, uzskatot, ka *Heinrich* pētījums bija "izšķirošs" attiecībā uz RNK priekšlikumu par titāna dioksīda kā kancerogēna marķējumu [113]. Otrkārt, Komisija piebilst, ka Vispārējā tiesa arī esot sagrozījusi pierādījumus, secinot, ka *Morrow* pārslogojuma aprēķins esot bijis "izšķirošs", lai pamatotu RNK vērtējumu par pieļaujamo plaušu pārslogotības līmeni [114]. Francijas valdības pirmā apelācijas pamata otrajā daļā lietā C-71/23 P tiek apgalvots, ka, piešķirot Heinrich pētījumam minēto "izšķirošo" nozīmi, Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā arī *CLP* regulā noteiktos principus attiecībā uz vielu klasificēšanu par kancerogēnām.

148. Par šiem argumentiem es varu izteikties īsi.

149. Pirmkārt, ja tiek apgalvots, ka ir sagrozīti pierādījumi, nepietiek ar to, ka tiek pierādīts, ka dokumentu pamatoti varētu interpretēt citādi, nekā to interpretēja Vispārējā tiesa [115].

150. Ir svarīgi, ka Vispārējā tiesa ir acīmredzami pārkāpusi šā dokumenta saprātīga vērtējuma robežas, it īpaši interpretējot to pretēji tā tekstam [116].

151. Man nav pārliecības, ka pārsūdzētajā spriedumā tas tā ir.

152. Kā izriet no attiecīgajiem Francijas valdības un Komisijas izvirzītajiem argumentiem, šie lietas dalībnieki iebilst pret to, ka Vispārējā tiesa ir interpretējusi RNK atzinumu tādā veidā, ka *Heinrich* pētījumam un *Morrow* pārslogojuma aprēķinam ir piešķirta lielāka nozīme, nekā tās uzskata par pareizu.

153. Tomēr minētās lietas dalībnieki nepierāda, ka Vispārējās tiesas interpretācija RNK atzinumā pārsniegtu saprātīguma robežas.

154. Patiesībā RNK atzinumā ir noraidīta iespēja paļauties uz *Lee* pētījumu, tāpēc tam nevajadzētu būt "noteicošam" attiecībā uz titāna dioksīda klasifikāciju [117]. Ņemot vērā, ka *Heinrich* pētījums bija viens no "diviem galvenajiem kancerogenitātes pētījumiem" [118] (un vienīgais pētījums, kurā tika konstatēta audzēju attīstība, atšķirībā no *Lee* pētījuma), nav nepamatoti – pat ja saskaņā ar piemērojamo tiesību normu tas ir nepareizi – no RNK apgalvojumiem secināt, ka *Heinrich* pētījumam bija "izšķiroša nozīme" titāna dioksīda klasifikācijā. Līdzīgi, tā kā RNK atzinumā tika uzskatīts par nepieciešamu izmantot *Morrow* pārslogojuma aprēķinu, lai gan tas nav

113 Šī Francijas valdības un Komisijas apelācijas sūdzības daļa ir vērsta pret pārsūdzētā sprieduma 74. punktu.

114 Šī Komisijas apelācijas sūdzības daļa ir vērsta pret pārsūdzētā sprieduma 120. punktu.

115 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2011. gada 10. februāris, *Activision Blizzard Germany*/Komisija (C-260/09 P, EU:C:2011:62, 54. punkts), 2013. gada 26. septembris, Francija/Komisija (C-115/12 P, EU:C:2013:596, 60. punkts), un 2024. gada 27. jūnijs, Komisija/*Servier* u.c. (C-176/19 P, EU:C:2024:549, 128. punkts un tajā minētā judikatūra) (visi attiecas uz dokumentiem, kas pieļauj dažādas saprātīgas interpretācijas).

116 Skat. jo īpaši spriedumu, 2021. gada 25. februāris, *Dalli/*Komisija (C-615/19 P, EU:C:2021:133, 139. punkts un tajā minētā judikatūra).

117 Skat., piemēram, RNK atzinuma 39. lpp. ("RNK uzskata, ka šie iedarbības apstākļi ir pārmērīga iedarbība, kas padara *Lee* u.c. (1985) pētījuma rezultātus par nederīgiem klasifikācijas nolūkā") un 35. lpp. ("Tā kā alveolārā klīrensa process ir pilnībā pārtraukts, RNK uzskata, ka *Lee* u.c. (1985) pētījuma ar žurkām rezultātiem nevajadzētu būt noteicošiem TiO_2 klasifikācijai"). Skat. arī RNK atzinumu, 36. lpp.

118 Skat. RNK atzinumu, 13. lpp.

"vispārpieņemts jēdziens", lai apstiprinātu secinājumus, kas izdarīti, pamatojoties uz *Heinrich* pētījumu, nav nepamatoti šo aprēķinu uzskatīt par "izšķirošu RNK konstatējumu pamatojumam" [119].

155. No tā izriet mans uzskats, ka Francijas valdības pirmā apelācijas pamata pirmā daļa lietā C-71/23 P un Komisijas pirmais apelācijas pamats lietā C-82/23 P ir jāuzskata par nepamatotiem.

156. Otrkārt, manuprāt, ir acīmredzams, ka Francijas valdība un Komisija patiesībā apstrīd "izšķirošuma" kritērija ieviešanu *CLP* regulas 9. panta 3. punktā un *CLP* regulas I pielikuma 1.1.1.3. punktā noteiktajā juridiskajā pārbaudē.

157. Tieši šo jautājumu Francijas valdība izvirza pirmā apelācijas pamata otrajā daļā lietā C-82/23 P, un es tam piekrītu [120].

158. Kā šī lietas dalībniece, kuru atbalsta arī Komisija, *ECHA* un Zviedrijas un Nīderlandes valdības, pareizi uzsver, "pierādījumu daudzuma" noteikšana ir pieeja, kas paredz, ka visa pieejamā informācija, kas attiecas uz bīstamības noteikšanu, ir jāizvērtē kopā.

159. Tomēr pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa ieviesa "izšķirošuma" jēdzienu, lai novērtētu pierādījumus, uz kuriem RNK balstījās, klasificējot titāna dioksīdu par kancerogēnu [121].

160. Šis jēdziens, kas nozīmē, ka viens pierādījums ir noteicošāks par otru, *CLP* regulā nav iekļauts.

161. Faktiski šis jēdziens ir pretrunā pašai idejai par dažādu pierādījumu savstarpēju salīdzināšanu, lai noteiktu – arī ņemot vērā *CLP* regulas mērķi – augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni. Tādējādi tas ir precīzs pretstats "pierādījumu daudzuma" noteikšanai.

162. Tāpēc var nebūt pārsteidzoši, ka šis jēdziens netika izmantots RNK atzinumā [122].

163. Šādos apstākļos, kā apgalvo Francijas valdība, Vispārējās tiesas paļaušanās uz "izšķirošuma" jēdzienu, pārskatot RNK atzinumu, novirzās no ES likumdevēja noteiktā tiesiskā regulējuma.

164. Ņemot vērā iepriekš minēto, es ierosinu Tiesai noraidīt kā nepamatotu Francijas valdības pirmā apelācijas pamata pirmo daļu lietā C-71/23 P un Komisijas apelācijas pirmo pamatu lietā C-82/23 P, kā arī apmierināt Francijas valdības apelācijas pirmā pamata otro daļu lietā C-71/23 P un noraidīt attiecīgo prasības daļu pirmajā instancē.

[119] Skat. pārsūdzētā sprieduma 120. punktu un RNK atzinuma 17. punktu.

[120] Komisija šo jautājumu lietā C-71/23 P nav pārsūdzējusi.

[121] Skat. jo īpaši pārsūdzētā sprieduma 76.–78. un 120. un 121. punktu.

[122] Skat. RNK atzinumu, 39. lpp., kurā paskaidrots, ka "RNK uzskata, ka eksperimentālie un cilvēku iegūtie pierādījumi nepamato titāna dioksīda klasificēšanu par 1.A vai 1.B. kategorijas kancerogēnu. RNK arī apsvēra, vai TiO_2 atbilst 2. kategorijas kancerogenitātes klasifikācijas kritērijiem, vai arī nav lietderīgāk kancerogenitāti neklasificēt. Līdzsvarojot iemeslus, kādēļ vielu iekļauj 2. kategorijā vai neklasificē, RNK rūpīgi izvērtēja eksperimentālos apstākļus inhalācijas pētījumos ar žurkām un starp sugām pastāvošās atšķirības". Skat. arī RNK atzinumu, 35. lpp., kurā paskaidrots, ka "saistībā ar vēlamo pierādījumu daudzuma pieeju RNK apsprieda papildu apsvērumus klasificēšanai. [..] RNK uzskata, ka ir būtiski papildus ņemt vērā šādus aspektus: pārslogojuma koncepciju, jo īpaši saistīto iedarbības veidu genotoksicitātei un kancerogenitātei, un sugu atšķirības, tostarp ņemot vērā eksperimentālo dzīvnieku datu atbilstību cilvēkiem".

D. Vispārējā tiesa esot norādījusi pamatojumu

165. Ar trešo pamatu lietā C-82/23 P Francijas valdība apgalvo, ka Vispārējā tiesa neesot izpildījusi savu pienākumu norādīt pamatojumu, uzskatot, ka RNK atzinumā aprakstītais kancerogēnās iedarbības veids nenorāda uz titāna dioksīda "raksturīgo īpašību" [123].

166. Pienākums norādīt pamatojumu ir noteikts LESD 296. pantā un atspoguļots Eiropas Savienības Tiesas statūtu 36. pantā un 53. panta pirmajā daļā. Tādējādi tas ir būtiska procesuāla prasība [124].

167. Tomēr šī prasība ir jānošķir no jautājuma par argumentācijas pamatotību, kas attiecas uz izskatāmā jautājuma likumību pēc būtības [125].

168. Izskatāmajā lietā Francijas valdība īpaši apstrīd Vispārējās tiesas secinājumu, ka titāna dioksīdam nepiemītot īpašības izraisīt vēzi, ja vien tas netiek ieelpots noteiktā daudzumā, vienlaikus uzskatot, ka ieelpoto daļiņu daudzums ir tikai "viens no novērotā toksiskuma galvenajiem elementiem" [126].

169. Taisnība, ka pretrunīga argumentācija pati par sevi var būt LESD 296. pantā paredzētā pienākuma pārkāpums, ja attiecīgās puses nespēj saprast pārsūdzētā sprieduma pamatojumu [127].

170. Tomēr, pat pieņemot, ka Francijas valdības norādītie apgalvojumi bija pretrunīgi, es neuzskatu, ka Vispārējā tiesa, pamatojoties tikai uz šiem apgalvojumiem, uzskatīja, ka RNK atzinumā aprakstītais kancerogenitātes "darbības veids" nenorāda uz titāna dioksīda daļiņu "raksturīgo īpašību" izraisīt vēzi.

171. Patiesībā Vispārējā tiesa ir plaši paskaidrojusi, kā tā nonāca pie šādas secinājuma [128].

172. Šādos apstākļos es uzskatu, ka pārsūdzētais spriedums ļauj visām iesaistītajām pusēm, it īpaši Francijas valdībai un Komisijai, saprast pārsūdzētā sprieduma pamatojumu. Tas arī sniedz Tiesai pietiekamu informāciju, lai tā varētu īstenot savas pārbaudes pilnvaras šajā apelācijas tiesvedībā.

173. Drīzāk, kā to būtībā paskaidro prasītāji pirmajā instancē, šķiet, ka Francijas valdības izteiktā kritika par Vispārējās tiesas argumentāciju ir vairāk saistīta ar izdarīto secinājumu pareizību, kas ir pārsūdzētā sprieduma būtības elements. Līdz ar to Francijas valdība nevar apgalvot, ka Vispārējā tiesa nav izpildījusi savu pienākumu norādīt pamatojumu.

174. Šādos apstākļos es ierosinu Tiesai noraidīt Francijas valdības trešo apelācijas pamatu lietā C-82/23 P kā nepamatotu.

123 Minētais apelācijas pamats, šķiet, ir vērsts pret pārsūdzētā sprieduma 157. un 158. punktu.

124 Šajā ziņā skat. spriedumus, 1959. gada 20. marts, *Nold*/*High Authority* (18/57, EU:C:1959:6, 51. lpp.), un 2021. gada 2. septembris, *EPSU* /Komisija (C-928/19 P, EU:C:2021:656, 108. punkts un tajā minētā judikatūra).

125 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1998. gada 2. aprīlis, Komisija/*Sytraval* un *Brink's France* (C-367/95 P, EU:C:1998:154, 66.–68. punkts), un 2020. gada 6. oktobris, *Bank Refah Kargaran*/Padome (C-134/19 P, EU:C:2020:793, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).

126 Pārsūdzētais spriedums, 158. punkts.

127 Skat. *ex multis* spriedumu, 2016. gada 20. septembris, *Mallis* u.c./Komisija un ECB (C-105/15 P līdz C-109/15 P, EU:C:2016:702, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

128 Skat. pārsūdzēto spriedumu, 135.–177. punkts.

IV. Sekas

175. Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. pantu Tiesa var pieņemt galīgo spriedumu lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija.

176. Šajā gadījumā šis nosacījums nav izpildīts.

177. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā pārbaudīja tikai dažus argumentus, kas bija izvirzīti saistībā ar titāna dioksīda daļiņu blīvumu un šīs vielas būtību [129]. Tā arī nav izvērtējusi visus pamatus, ko izvirzīja prasītāji pirmajā instancē [130].

178. Tā kā abi minētie elementi ir saistīti ar faktu vērtējumu, kas nozīmētu, ka Tiesai būtu jāveic tiesvedības organizācijas vai lietas izmeklēšanas papildu pasākumi, Tiesa nevar pati lemt šajā lietā [131].

179. Tādēļ es uzskatu, ka lieta ir jānodod atpakaļ Vispārējai tiesai [132].

V. Secinājumi

180. Es ierosinu Tiesai:

– atcelt spriedumu, 2022. gada 23. novembris, *CWS Powder Coatings* u.c./Komisija (T-279/20, T-283/20 un T-288/20, EU:T:2022:725);

– nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai pārējo pamatu izlemšanai un

– atlikt lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu.

[129] Šajā nozīmē skat. pārsūdzētā sprieduma 122. un 178. punktu.

[130] Kā paskaidrots pārsūdzētā sprieduma 21. punktā, Vispārējā tiesa aprobežojās ar otrā pamata, septītā pamata pirmās un piektās daļas un astotā pamata apvienotajās lietās T-279/20 un T-288/20, kā arī pirmā pamata lietā T-283/20 izvērtēšanu. Tādējādi visi pārsūdzētā sprieduma 22.–27. punktā apkopotie pamati paliek neizskatīti.

[131] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 14. septembris, *Land Rheinland-Pfalz*/*Deutsche Lufthansa* (C-466/21 P, EU:C:2023:666, 112. punkts).

[132] Skat. Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmās daļas otrā teikuma izklāstīto alternatīvu.